

اور و اکویل تاخیر سوزون او سامار
سوردشون طبعی ستلر سویل سین
بوداچ دانیشورسا او و تو تاری نار
گرگدیر زخمی ، آندر سویل سین

نمارین سوره

Rarin

ب-ق بمند

اور داکہ دیل۔ آغخیر سو زدن او سنار
مورو شون مطلبی تسلیم سو لیلے سین
هرو واقع داشت رسا او و تو تار یانار
گر کد یز زخمہ لر ، ال لر سو لیلے سین

Vahid

سازین سو رو

ب.ق. بسم

بیر نجی جلد

انتشارات شمس

چاپ جلیلی

FEL ORANC
IAEGOBY NC
Ghandidly

Lat f

8
28

سیمای حقیقی هر قومی بیش از هر
چیز، در تمدن و فرهنگ و هنر و آداب و
رسوم آن قوم مشخص میشود. میراث مدنی
هر دیار در حکم دریچهایست که بسوی
روحیات و خلق و خوی و آداب و رسوم
گذشته ساکنین آن دیار بازمیشود.

سر زمین آذر با یجان که از روز گاران

بس قدیم نام بر افتخارش بر جمین تاریخ
میدرخد از دورانهای میکه تاریخ
بیاددارد، مسکن مردانی سلحشور و سر
فراز بوده است که قدرت جسمی را با غنای
معنوی یکجا در خود جمع داشته اند.

مردمی که در طول قرون و اعصار
بر پنهان چراگاههای سر سین و بر دامن
کوههای آسمانسای این سر زمین هاوا
جسته اند، در ردیف آثار مدنی و هنری
گرانبهای میکه بر میراث تمدن بشری
افزوده اند، گنجینه فولکلور یک غنی و
سرشاری نیز از خود بیاد گارند.

در میان گنجینه فولکلور یک وسیع و
رنگارنگ آذر با یجان داستانهای فولکلور یا
با احاطه و وسعت شمول خود جایگاه
ارجمندی را بخود اختصاص داده است
این داستانها که بدلیل بیوند عمیق
آنها بازندگی و آمال و آرزوهای مردم،
اطلاق نام داتانهای خلق بر آنها بسیار

سزاوار و درخور خواهد بود ، بمنابع آئینه
تمام نمای آمال و سجايا و خصايل مردمى.
پاکسرشت ، در گذشته هاي دور و نزديك
است .

این داستانها با اينكه از نظر محتوى
واسلوب متنوع می باشند ، از نظر عمومي .
و اجد جنبه مشترک و همانند هستند . اين جنبه
مشترک و همانند که مانند رشته اي تابناك
مضمون اساسی آنها رادر بن می گيرد ،
کوشش و تکاپوي بلا انقطاعي است که
قهارمانان و بازيگران اين داستانها در راه
تحقيق آرمانهاي انساني و در طرق پيروزى
روشنائي بر تاریکي ، محبت بر نفرت ،
آزادی بر اسارت و نيكى بر بدی از خود
ابراز ميدارند .

داستانهاي فولكلوريك آذربايجان
که از قسمتهای تلفيق پذيرفته نظام و نشر
تشكيل ميشود ، ارتباط انگاكان پذيرى
با موسيقى خلق و بانام وابداع نهمه بر دازان
و داستانسرايانى دارد که در ادبيات فولكلوريك

با عنوان «عاشق» شهرت یافته‌اند.
عاشق‌هادر تدارک و ابداع و نگاهداری
داستانها و همچنین در تذهیب و رنگ آمیزی
و انتقال آنها از نسلی به نسل دیگر نقش بس
مؤثری داشته‌اند.

ارتباط هنر و ابداع عاشق‌ها با
داستانهای خلق آذر با ایجاد تابدازی به
بوده است که در قسمت عمده‌این داستانها و
بنخصوص در داستانهای عاشقانه رمان‌تیک
مانند «عاشق غریب»، «عاشق امراء»
«عائیق قربانی» قهرمان داستان شخصا
نوازنده و نفعه پرداز است و در یکرشته
دیگر از داستانهای تاریخی و قهرمانی از
نوع داستانهای «دده قورقود» و «کور
اوغلو» طالع قهرمانان و مضمون عمومی
داستان باحرفه عاشق‌ها و سازوکلام آنها
ارتباط و پیوند پیدامیکند.

***

داستانهای «دده قورقود» از
قدیمترین و عالیترین نمونه‌های داستانهای

فولکلوریک مردم آذربایجان می‌باشد .
این داستانها از نظر ارزش بدیعی، زیبائی و
انسجام کلام، جلوه و شکوه صحنه‌ها ، بی
آلایشی و دست نخوردگی سجایا و سفن
مندرج در آنها با معروفترین داستان‌های
حمسی جهان قابل سنجش است .
در این داستانها صحنه‌ها و چشم
اندازه‌ای زیبا و پرشکوهی از زندگی و
حبارزه و شادیها و رنجها و خصائص و آداب
ورسم مردمی که در دوران معینی از تاریخ
در این خطه پا به رصد وجود مینهند، با سبکی
بدیع و روح انگیز تر فرم می‌شود .

قهقهه‌مانانی که سر گذشت و ماجراهای
آنان در این داستانها توصیف می‌شود ،
گردان دلیر و گرد نفرازی هستند که در راه
وصول با آنچه که برای آنها عزیز و مقدس
است ، از هیچ خطری نمی‌هرانند و اسباب
تیزیای خود را تا سر منزل مقصود پیش
می‌تازند . اینان مردانگی ، صداقت ،
گذشت و پاک‌اندیشی را از هر چیزی برتر

میشمارند و آنکه را که بی نصیب از این
مواعب باشد، خوار و مطرود میشمارند.
داستانهای دده قورقود که وجود آن
تایک قرن و نیم پیش بر جهان دانش نامکشوف
بوده از یک مقدمه و دوازده داستان (بوی)
تشکیل میشود. در مقدمه طرحی از سیماهی
دده قورقود به مرآه نمونه هایی از سخنان
حکمت آمیز منسوب با او آورده میشود
در هر یک از داستانهای دوازده گانه،
ماجراهما و مردانگیهای قهرمانی توصیف
میشود و داستان نام همان قهرمان را
با خود میگیرد. داستانهای دده قورقود
مانند دیگر داستانهای فولکا اور یک
آذر با یجان از قسمت های متواالی نظم و نثر
تر کیب می یابد.

زبان و اسلوب نثر داستانها فوق العاده
بدین و وزون و روawan است. جملات کوتاه
و موجع، تعبیرات و تشبیهات دور از هر
نوع تکلف و تصنیع و در یک کلمه تحوه
بیان شیرین و جاذب است. از جنبه های مشخص

نشر دده قور قود تکرار کلامهاییست که
معمولاً در نقل قول و بازگو کردن حوادث و
حالات پیش می‌آید این شیوه تکرار نه تنها
از سلاست داستانها نمی‌کاهد بلکه برجذاب

بیت آن پیش از پیش می‌افزاید.

نظم داستانهای دده قور قود دارای
ریتم و آهنگ ویژه‌ایست. در این نظم وزن و
قافية با مقیاسهای امروزی رعایت نشده
است. برخی از مصراحت‌ها کوتاه و برخی
دیگر بدانمی باشد بنظر میرسد که این که بود
رزن و قافیه، بینگام ایفای اشعار بوسیله
ساز تر میم می‌شده است.

***

۷ داستانهای فولکلوریک آذر با بیجان
با جنبه‌های بدیعی زیبا و مضامین عالی
و انسانی خود از دیر باز نظر نویسنده‌گان و
دترمذدان بسیاری را بخود معطوف داشته
و آثار پر ارزش و جاویدانی برپایه و مایه
آنها بوجود آمده است. ۷
منظومه‌های حماسی جذاب و شور-

انگیزی که در دفتر شعر موجود فراهم آمده
یکی از آن جمله آزار زیبا و ارزش نده است
که از داستانهای فولکلور یک آذر با یجان
ملهم گشته است .

موافقیت سراینده با ذوق و چیره دست
این منظومه های سمعونیک در آنست که ، در
ابداع خود شیوه وابتكار تازه ای بکار برده
و گردد سه داستان از داستانهای اصیل
فولکلور یک آذر با یجان رامینا و ملاک کار
هنری خود قرارداده است .

سه داستانی که در سرودن این حماسه
های زیبا الگو و مدل شاعر قرار گرفته از
مجموعه داستانهای معروف «دده قور قود»
برداشت شده است .

اینک بعد از این محمل بهتر آن
خواهد بود که درباره منظومه های شاعر
بازبان خود شاعر صحبت بمیان آید .

گۈزەل بىر بدىعى اثرىن نە كىمى خصوصىتلەرە مالىك -
الدوغو ، اوزون زمانلاردان بىرى حياتى تصویر ائدىن ادبى
و هنرى اثر لىلە ماراقلانالاردىن ، نظر دقتى ئۆزۈنە جلب
أتمىشدر. بو خصوصدا اورتا ياقىخان نظر يەلىرىن جور بجور

الدوغۇنا باخما ياراق، اساس مسئىلە دەواحد بىر نظر و ئىرىلمىكىدە-
دىرىن، اودا هىرىپىدىعى اثىرىن ھەرىشىئىدىن اول انسان حىاتى
و اونون دوغما احساس و دويغولارى اىلە باغلىلىغىدىر. بونا گۈزە
بىراصىل و بدىعى اثىرى ياراتماق آرزو سىندا اولان ھەنرمند
ھەرىشىئىدىن اول ئۆز دوغما خلقنىڭ حىاتىندان الهايم آلمالى
اولور.

دەدە قورقۇد داستانلار يىنин بؤيۈك تارىخى و بدىعى
اهمىتى، او نون باشدان - باشا خلقين دوغما سجىيە لرى ايلن دولو
اول دوغـو، آذربـايچان خلق حماسه لرىنى شعره سالماق
آرزو سىلان آلىشان قدر تلى شاعر «بـ - قـ سەھىد بن» دقتىنى
ھامىدان آرتىق جلب اۇتمىشدىر.

او خوجولارىن كۈز ئۇننە دوران بو اثر دە شاعر ئۆز
دۇرغما آرزو سىنا چاتماقدا يو كىشكە موقۇقىت آللە ائدىمب، دەدە-
دورقۇد داستانلار يىنин اوچۇنۇ شعره سالىمىشدىر. داستانلار

بودفترده وئيريلديكى سيراايله «دوخاقوجا اوغلو، دلى دومرول»
«درسه خان اوغلو، بوجاج» و «قانلى قوجا اوغلو، قانتورالى»
بويلاريدىر .

سۈزىوخ كە ئىللرىن دوغماو انسانى سېجىھلىرىنى تۈزم
ائىن بوداستانلارين، ھىرىپىرى يېرىجەتىن شاعرىن دقتىنى
ئۆزۈنە آلمىش وقارشىمىزدا كى دىگرلى منظومەلرى ياراتماغا
اولگىوا لموشدىر .

بۇيىوك شعر قىرتىنە و تو كىمز سۈز باجاريقىنا مالىك
اولان شاعر بوايشى اولدوچجا با جاريق و هنرلە يېرىنە
يېتىرىمىش، او خوجونون ذوق و احساسىنى او خشايان، او ندا
ھىجانلار، كىدرو سئۇينچىلر دوغوران بدېعى و اجتماعى يېرى
اژرمىدا نا چىخار تمىشدىر .

شاعر داستانلارين عمومى قورولوشينا واوندا اولان
اسلوب و سۈز خصوصىتلەرنە وفادار قالماقلە برابر

ئئى گلدىكىچىدختىال يئلكلەننى آچمىش وانسان دو يغۇوز كاسىن
افقسىز درىاسىنما يول تاپمىشدىر .

شاعرىن داها بؤۈكەنرى او راسىندا دىر كەداستانلاردا
بعضاً كىزلى و بعضاً ده آشاغا - يوخارى قابارىق شكلده
كۈرۈن، لا كن هر حالدا واحد بېرحدىھى ياتك بېرسىيما يا
عايداولان انسان دو يغۇلارىنى هرجور قوندارها او يوشمالاردان
اوزاق صورتىدە اجتماعى - فلسفى دنيا گۈرۈشلىرى ايلە او يغۇ-
نلاشدىرەيش واونلارا عمومى جەت و ئەرمىشدىر .

او «دلى دومرول» پۇئىماسىندا، دومرو لىن آروادىنин صداقت
وفدا كار ليغيينى و حيات يولداشى اوغرۇندان وزجا نىنداڭىن ئەچىد-
يىكىنى بىلە بېر اساس پىرسىپ لە نتىجە لەندىرەير :
دئمك بېر قادىنин ' عشقى و فاسى .
تاڭى ئەنلىكىنە غلبەچالدى .
دومرو لۇن گول آچدى گۇنو - دنياسى '
يوز قىرخ ايل باشادى، يوز قىرخ ايل قالدى....

کیم دییر ئولومدییر ، جاندان الچىكىك ؟
 بو او لومىن دوغور باشقا بىر حىيات !
 انسان ئوز جانىيە آن كىچىمە دئامك .
 ابدى حىياتا چاتارمى ؟ هېبات !

فرهاددىنيامىزدان ، ئولوب گىئتسىدە ،
 ھلەدە كىنگىن ، سىرى گلايىرى ،
 ايستكىدە گىزلاڭن ، تو كىنمزقووه ،
 ھلەدە داغلارىن ، باغرىن دلىرى ...

. . . .

او « درسەخان اوغلو ، بوغـاج ، پوئماسىندا ، انسان
 حىاتىنى ابدىت آختاران وابدىتەوغرۇ يول سورىن بىر كارواانا

او خشاداراق ، انسانلىغىن درىين معنوى رسالىھمالك او لدو -
غولو ، آچيق - آيدىنچاسىنى افاداھا ئەدىر :

او سۇنۇلمۇز بېرىشىلە دىر
ايشىق سالىر ، كايناتا
ابدۇت ، آختارىرى ،
ظلمتارە ، باتا - باتا .

شاعر بوكاروانىن او زون او زادى قورخولو يولادر -
دان كىچىپ ، مقصىدە چاتا جاغىينا آنجاق بېرىۋىتە دوشۇنور
اودا آنامەجىتى دىر :

« او نون گىنىش سىيەنە - سىيەنە »
گونش بويدا ، بېرىشىلە وار .
آلۇولانىب . ياندىقجا او ،
ابدۇت ، ايشقلانار .

او آنادیر ، اور گیندہ ،
 حیات گئی ، لپه لنیر ،
 او نون آنا محبتی ،
 گلہ جگہ وثیقه دیر ۔

وئوز درین فلسفی گؤر و شو اعتبار یله، اذل ایچیندہ آنا یا
 بسله نن سؤنمز حرمت و علاقه نی ، بو سؤزلر لہا یضاخ ائدیر :

از لدن - از لدن ، بو اول - بو او با ،
 آنا لیغادرین حرمت بسله میش .
 آنا فارشیسیندا ، تو پال تیموردا ،
 آیاق دالی قویموش ، با غیش دیله میش .

بو حقی تانیان ، حقی سئون ائل .
 معرفتندہ اینجہ ، یئر لرد چاتمیش .
 « آنا حقی تانری حقی دیر » — دیہ .
 « بئله بیر بدیعی مثل یار اتمیش »

شاعر داستانلارين مضمونىندا يئر آلان دويغولاري ،
داهادو لغون، داها حقىقى شكلده دوغرو لتماق واونلارى درين
اجتماعى - فلسفى كۈزۈشلرله ، او يغۇنلاشدىرماق اوچون
هر منظومه نىن او لينه بىر باشلانىش (پرولوق) و صونونا يېر
قورتارىش (ايپلوق) آرتىرىمىشدىр . بو آرتىر مالار منظومه
لرى بىديعى و فىكرى جەتىن ، قات - قات زىكىنلىشدىرىمىش
وانسان خىالىنин حىات عرصى سىنده قانادلا نماسىنا يېول
آجمىشدىر .

شاعر داستانلارا قوشدىغى باشلانىشلاردا حىات فلسفة
سىنى ، انسانىن ئۆزۈنۈ تاپدىقى كۈتىن «حقىقت آدلانان
او كۈزلپرى» يە چاتماق اوغرۇندادا چىرىپىنتىلارىنى ، درىندىن
منىممسە يېر .

ھرشىدىن اول او وارلىغى ، انسان حىاتىنى ، دورغۇن
وسونوك صورتىدە يوخ ، بلکەدائىمى دىكىشىلمىكده وانكشافدا

کۈزۈر. بۇدَ كىيىشىكلىك كورامال وباشلى - باشىنا بىز حر كت
اولما يىب، بلكە ايشىقليق و سعادت آدلانان بىر ھدفه دوغرو -
دىر . بوردا انسانىن ايشىقليقلارلا ، قارانلىقلار آرا سىندا
قالدىغى، بىرىنە طرف يورودىگى واوبىرىسىندن قۇرۇلدۇغۇ
حیاتىن اساس ھسئىلە سى كىيمى گۈئۈرولور . وارايق و سعادت
دوغۇران ايشىق ، يوخلوق و فلاكت تۈرەدن قارانلىق، حياتدا
بىر-بىرىلە آردى - آراسى كسىلمە يىن ضدىيت لار كىيمى ووروشور.

ايшиقدان دوغورسا ايستىلىك ، ايستك
قارانلىقدان دوغور ، سوپۇق - آلدانىش
محبت آختاران انسانلىق دئمك ،
اونا باش اندىرەميش ، بونو قارقامىش .

قاراقىش دنيانى ، بىر باد اىدردى ،
دالىجا ياز او لوپ ، ياي اولما سايى ؟

قارانلىقدا انسان ، الدن گئىدردى ،
گونش او لىما سايدى، آى او لىما سايدى .

بو او جو - بوجاغى گۈزو نەين ووروشىدا، انسان بىر
واسطه كىمى ، بىر «هرمۇز» لارىن نمايندەسى كىمى يوخ ،
بىلکە بىر وارالىقىن شىداشى كىمى ، حقيقىتىن ئۆزۈ كىمى ،
«دويار كۈنلە - كۈرەر كۈزۈ» كىمى شىركەت ئەدىر.

حقىقىن حقيقىتىن، باخچاسى ، هرواخ .
انسانلا گىل آچىر ، انسانلا سولور .
ان بو يوك حقيقة ، انسان دىر آنجاخ .
انسان سىز ، حقيقة او لىسا ، كور او لور .

***

دئمك انسان ، بودنانىن ،
طېيىعتىن ، سُرداشىدىز .

حقیقتین ؛ سئور سئوزو ،
دویار کؤنلو ، يولداشیدیر .

لاکن بويولون چو خدا ياخين او لدوغونا، چو خدا آسان
باشا چاتديقينا ، اينا نماق او لمور . انسان بويولدا چوخلى .
او چوروملارلا ، آراسى كسيلمز طوفانلارلا راستلاپير . او
يير چوخ وقت آلدانيр ، آزدىرىيلير ، ايتگىن دوشور ، سار-
سيليير ، « باشى داشدان - داشا دكىر » ، « سعادت جiranى
ئونوندن قاچىر » ، سىلدىرىيم يوللاردا سر كرдан قالىر ،
چاليلار - تىكانلار اياغىن يېچىر ، « لكن بوسار مىدىچى-ى
حداده لرهىچ ييرى او نو ايشىقلينا ، حياتا ، محبته دوغرو
يورومكده ايقادان سالمىر ، او ئوز ايد آلينا چاتماقى چتىن
كۈزدىكىدە اونلارى افسانە لرده جاڭلاندىرىير و بئله ليكىلە ئوز
ايستىك و آرزولارىنى ، بوشكىلدە ترنم ائدىر .

او ئوز صورتىنى ، ياداسالدىقدان
بىر جوخ افسانىلر ، يارا تەميش بعضا.
آختارىپ ، يورولوب ، يولادا قالدىقدان .
ايندى ئوزون گۈزىر ، افسانىلردىن !

افسانه ، انسانلىق ، سىن—سىن آختاران ،
ايدآل دنيانىن ، تبسمىدىر .
حياتدا ، تجسم تاپىپ—تاپمايان ،
اھل آرزو لارىنин ، ترنىمىدىر .

***

شاعر منظومه لرىنин هر سطرينىدە ، هر صفحە سىندە
ئوز آنا يوردونو سئوف ، ئوز دوغما خلقينه اينام بىلەيمىن ،
ئوز شانلى تارىخىنە كۈوه نىن بىر هنر مىند كىيمى كۈرۈنمىگەدەدىر

بو تورپاقدا ، بود ياردا ،
عصر لردىن ، عصر لرە ،

السيزلى ، تalamييان ،
توپورديگىن ، يالامينيان ،
ديلدرىنه ، يالان گلمنز ،
حق بولوندان ، اوژچئوغرمز ،
ظلمكارا ، بويون اگمز ،
داليسينى ، دشمان گؤرمز ،
دېشى اصلاح ، قوج ايگىدلر ،
قافلان كىمى ، يوواسالمىش ،
جيidasىينى ، يىره چالمىش.

***

بوداغلارين ، يايلاقلارين ،
جىيرانقاچار ، اوولاقلارين ،
تۇرپاقلارى ، قارىتىقدىر ،
با بالارين ، تۇرپاغىلان ،

***

يادلاربىزه ، كىز باخاندا ،
آخارسولار ، قان آخاندا ،

پاپاغینه‌ی ، اگری‌قویان ،
 بوسیلدیریم ، قایالارین ،
 دالیسیندا ، مینلر اصلاح .
 بوسقولارا ، سینیب‌یاتیب ،
 اوخ سچرادیب ، تفنه‌ک‌آتیب .

حقیقتین آیناسی اولان بوسؤزلر ، شاعرین سؤنمز
 وطن پرورلیک علاقه سنین جافلی نمونه سیدیر . بورادا بیز
 بوش خولیالار و خلق حیاتینا یاد گوونمه لرایله یوخ ، بلکه
 خلق‌میزین تاریخ بویو پارلامیش پارلاق سیما‌سینی گؤروروک ،
 او نون آلولار پو سگوردن و زوح جوشدیران حماسه سینی
 یېغجام سؤزلر قالبندادا ، بیر آذر بايجان او غل-ونون دیليندن
 دینله بیریک :

از لـ گوندن ، قهرمانلیق ،
 مردانه‌لیک ، قوچاقلیق

وطنهين ، ائللريهين ،
آد - سانيلان ، ياناشيدير .

دوغروداندا ، هر انسانليق ،
فخرى او لان ، سجيهلر ،
بو ائللرين ، او بالارين ،
اكيز تاي بير ، قارداشيدير .

دميرديرناق ، اصلاح كيمى ،
باشى او جا ، آنلى آچيق ،
عمر سورن ، ائللريهى ،
«دۇنه - دۇنه ، آلتقيشلاسما،

آيدىن آخان ، سولارداندا ،
زلال او لان ، لكه بىلەز -
پارس گۈئورەز ، و جدا نينا ،
تعرىف يازسام ، بوى - بويلاسام ،

حقلەيم ھن ، بوبوي دەگيل ،
آيىن گونون ، او لدو زلارين ،
وارلىقلارى ، حقدىراڭر ،
او دايلە ، حقيقة مەدير .

بودفترده یئر لشن داستا نلارىـن شعره سالىنماسىندا
 ايشه آپارىلان سؤز قدرتى، آهنگ او يغونـلـوغو و موسيقى
 استقاماتى بير طرفدن و خلق وارلىقى ايلهـاـولانـصـمـيمـيـ باـغـلـيلـيقـ
 دـيـكـرـ طـرـفـدـنـ ،ـ شـاعـرـىـ هـرـشـيـدـنـاـولـ بـيرـخـلـقـنـغـمـهــ كـارـىـ،ـ
 بـيرـحـقـعـاشـقـىـ سـيـماـسـيـنـداـ جـلـوهـلـنـدـيـرـ .ـ شـاعـرـىـ يـئـرـلـىــ
 يـئـرـيـنـدـهـ «ـعـاشـقـ»ـ حـقـيـنـدـهـ وـرـدـيـكـىـ بـوـ كـيـمـيـ بـدـيـعـىـ تصـوـيرـلـرـ :

معنالى باخىشى ' نلر آن دىرىرىر ؟
 او دويغون باخىشدان ' ذلـرـالـهـنـىـرـ؟
 او زونـدـهـ خـلـقـمـينـ ' رـوـحـ عـلـوـيـتـىـ 'ـ
 وـقارـىـ،ـ مـنـلـيـتـىـ ' فـخـرىـ ' گـوـنـىـرـ !

ازـلـدـنـ عـنـيـدـهـ ' جـوـشـدـىـرـانـ اوـدـىـرـ 'ـ
 اوـنـوـدـيـنـلـهـ مـيـشـمـ ' فـكـرـهـ دـالـمـيـشـامـ 'ـ
 اوـ ' وـورـغـونـ كـوـنـلـوـمـينـ ' اـيـلـكـ يـاـوـوـرـوـسـيـدـىـرـ 'ـ
 منـ اـيـلـكـ اـلـهـاءـيـمـيـ ' اوـنـدـانـ آـدـمـيـشـامـ 'ـ

بير خلق نعمه کارينين جانلى تصویرى او لدوغو حالدا
 همده شاعرین ئۆز تصویرى و نئچە دىير «او توفوتوسى» ساييلا بيلر
 عاشيق نعمه لرينى أشيدر كن «بدنى دينجەلن»، «روحى يو كسلن»
 و « تو كلرى بىز - بيز دوران » شاعر سانكى اشاغىدا كى
 سۆز لرى ئۆز صنعتى حقيىنده دئمىشدىر :

عاشق چمچە سىنى ' اينتگىلدە دەرك -
 سىز بىر پرده لرده ' افسونكار الى .
 تئللەر تېترە دىكچە ' تېترە بىر اورك '
 هر كەين جانلانىر ' عشقى - املى

نغمەلەر طرلان تىك ' قانا دلاندىقجا
 كۈنۈلدە آردىنجا ' قول - قانا د آچىر '
 هاوا لار كۈپىلەرە ' هاوا لاندىقجا '
 خستە كۈنۈلەردىن ' دردغم قاچىر .

بىلەم نەسردىر ، عاشقىين سىسين '
 ائشىدىن اوركىدە قالماز اختيار

ان كىچىك ياشىمدان ، عاشق نغمەسىن
الشىدىن زاماڭلار ، تو كوم بىز دورار .

ھلەدە بىلمىرم ، بوسس - بونقىمە
هانسى دىنالاردان ، باش آلىپ گللىرى
نىيم يئللرى تاك ، دىگىنده قلبىه ،
بىدنىم دىنچەلىر ، روحوم يو كسلىر .

ئوزومدە بىلمىرم ، هارادا — ھاچان ،
روحوم بوعالمنن ، آشنالىق قاتمىش ،
آنجاق بىلىرم كە ، اوزارق زاماڭدان ،
كۇنلۇمە دوغمادىر ، قلبىمە تانىش

عاشقىلاردا اولان انسانامجىت ، خلقە باغلىلىق ، حياتى
سئومك ، ظلمە و حقسىزلىكە قارشى دورماق ، شاعرىن يارا -
ديجىلىيغىندادا اوستون يېر تو تور . ھابىلە شاعرىن منظومە -
لرىن اولينه آرتىرىدىقى اجتماعى ، فلسفى ، كۆرۈشلر ، خلق

داستانلاریندا و خصوصيله عاشقانه – رهانىك داستانلاردا
اولان استادنامه لرى ، او خوجونون ياديناسالىر .
اىسان دويغولارينين درينلىكلىرىنه يىول آختاران
آشاغىدا كى سۆزلىر :

كۈنول ، بىجىقىن دانىشان آندا ؛
عىقل قوپۇزونون سىيمى قارىشىر .
عشقالي تىئىل لەزىخمه ووراندا ؛
كىيمىسى قىرىلىرىر ، كىيمى قارىشىر .

اىسانلىق يوكسلن ادا او جايىشىن ،
بىر آدى سئو گىيدىر ، بىرى مەحبىت .
ھربانى آختاردىم من درىن – درىن ،
آرايا بىلمەدىم ؟ باشقاحقيقة ؟

عاشقى سندە بىزە ايستكىدن دانىش ،
قوى مەحبىت دوغۇسون صحبتون – سۆزۈن .

کوئنولدن ، قلبدن اور گلدن دانیش ،
قوی سارسیلان انسان تانیسین ئوزون .

بومدعا اوچون گۈزەل بىر نمونه ساپىلاپىلر .
يالنىز بونو دئمك لازمىدىر كە بوباشلاپىشلار وايله .
جهده داستانلارىن بدېعى قورولوشو و شاعرىن تو كەنمز سۆز
باجارىقى ، بومناظومە لىرى بىر عادى داستان سۆيە سىندىن
آبىرمىش و معاصر آذربايچان شعرىندە ئۇزونە گۈر كەملى
يئر آچان بىر اثر - سۆيە سىنه چاتدىرىمىشدىر .

م . ع . ف

دو خا قو جا او غلو

دلی دو مروں

دوخاقو جا او غلو

دلی دومرول

كىچى بىن قويىنوندا وقارلىي داغلار،
سانكى ابدى يىر يوخويما باتمىش .
دره لر ، تپەلر ، مئشەلر ، باغلار ،
دنيانىن خىرىنى - شرينى آتمىش .

قارانلىق گئجه نىن هرموز سيماسى ،
همى كدر دوغور ، هم اوره گ سيخير .
قارا ابهام لارين اوچروم دنياسي ،
كيمسه نى بود ره دير ، كيمسه نى يىخير .

گئجه نىن باغرىندىا ، كوز للىكلارده ،
بىر شىج گورونور ، انسان گوزونە ،
قارانلىق چكمىشدىر ، چاشدىران پرده ،
قارى شيطانلارين ، قارا او زونە ،

شيطان يارا نمىشى تانىتىدىراراق ،
از لدن قارقىمىش گئجه نى انسان .
او جاقلا ، مشعللىر ياخماقلالا آنجاق ،
قاچمىشدىر گئجه دن ، قارا نقولوقدان .

هله ده - هله ده ، بیز یم یئر لر ده ،
ساده انسانلارین ، آندى چراقدىر .
خلقىن آراسىمندا ، گىنده ده - شەر ده ،
مقدس یئر لر ين آدى او جاقدىر .

ايшиقدان دوغورسا ، ايستى ليگ ، ايستك ،
قارانلىقدان دوغور ، سويوق ، آلدانىش .
محبىت آختاران ، انسانلىق دئمك ،
أوناباش آندىرمىش ، بونى قارقامىش !

قوى بونى سويمىه يىم ائل «وورغۇنوندان»
«سانمايىن مقصدىم بوش ياراشىقدىر»
دالىجا سويمىش اوئولمىزانسان ،
«دنىادا ان بويمىگ قوت ايшиقدىر»

قاراقىش دىيانى ، بى باد ائدردى ،
 دالىجا ياز او لوب ، ياي او لماسايدى .
 قارانلىقدا انسان ، الدن گىئردى .
 گونش او لماسايدى ، آى او لماسايدى .

كىچەنин قويىنوندا وقارلى داغلار ،
 سانكى ابدى بىر يوخويا باتمىش .
 درەلر ، تپه لر ، مئشه لر ، باغانلار ،
 دىيانىن خىرىنى - شرينى آتمىش

 تالا بولوتلىقدا سوروندىكىچە آى ،
 ايشيق دھرەلرى ، كىچەنى بىچىر .
 كىچەدن قىرىيلىميش صحنه لر لاي - لاي ،
 سينيق قوشون كىمى ، قارشىمدان كىچىر .

چول لری بوروین معنالی سکوت،
بعضاً لال دایانیر ، گاه دیله گلیر.
افقه با خدیدیقجا من مبهوت - مبهوت،
ایله بیل که سکوت، منی سسله بیر .

بیر چوخ عظمتلى چاغریشدیر ، باخ.
قولاغین پرده سی اشیتمز سسین !
اوردە گین تئل لری حساندرا آنجاخ،
چولون پیچیلتى سین ، داغین ناله سین .

بولال چاغریشدا ، قرینە لرین ،
ئولمۇز نالھسى وار ، ئولمزىسى وار!
بویوگ اساطیرین، افسانە لرین ،
اورە گى سحرائىدن زمزمهسى وار!

هرائلین ، او بانین ، افسانه‌لری ،
اوائلین روحینی تر نم ائدیر .
افسانه وی ال لر صورت چکه‌نی ،
ائل لرین سیماسین تجسم ائدیر .

صورت حقیقتدن بیر گوروشدورسه ،
کیم دییه رصورته حقیقتندی بو ؟
آنjac رسم او لونان هر بیر صورته ،
شببه سیز ، او لمیشدیر سبب بیردویغو .

گئچنلر دئمیشلر : « هر حقیقینی ؛
مینلر صورتی وار ، مینلراوزووار .
کیمسه نه باخیشلا باخارسا اونا ،
ئوز باخیشی قدر حقه يول ئاپار . »

بو کیمی سوزلر دمواقعيتین،
 ايزلری واردیسا ايتگین لیک دهوار،
 ايتگین تاپايسler يولونو لاکن
 دئميشلر : «ديادا آختاران تاپار.»

حقیقت مین اوزلواولسا دا اگر،
 گئدنمز گونده مین اویناشا - اره .
 ئوزون حق بىلمەمین يوخسا بير نفر،
 بير سوزمانى وئرمز وعدەمین يېرىھ .

حقیقت دئدیگون ديوانخانا دا ،
 «حق» دىيە قويولان بير قرار دكيل،
 ياخود «هو!» چاغيران «على موجود» ون،
 سرخوش باشيندا كى خوليالار دكيل .

حقیقت خود همان واقعیت در.
انیوار، بوبووار، ایزی-توزووار،
زماندان قوجامان، مکاندان هوندور،
مکانلا بوبویر، زمانلادورار.

بیرده حقیقته تانیش بیر اورک
تائیر سئو گیلیسین هر صورتینده.
من قول قویما بیرام «عرفانا» دئمک،
حقیقت وار انسان معرفتینده،

حقین - حقیقتین با غچاسی هرواخ،
انسانلا کل آچی، انسانلا سولور.
ان بوبوک حقیقت انسا زدر آجاخ،
انسانیز حقیقت او لسا، کوراولور.

لا کن ندندیسه بو گوزل پری،
 بعضاً یا در و سیندان قیری رالفتین .
 دلی «مجنون» کیمی گزیر چولالری .
 سانکی او نودانمیر، ایلک هحبتین .

هله ده سر گردان قوش کیمی دراو،
 نه بیر یورد تا پمیشدرا، نده بیر یووا !
 گزیر انسان لیغین باشی اوستونده،
 قوئور بو بوداغدان باشقا بوداغا .

انسان حقیقتین ایتیرن گوندن
 باشی داشدان - داشاد گیر هر زمان!
 سعادت جیرانی قاچیر ئۇنوندن ،
 سیلدیریم يوللاردا قالیر سر گردان !

آزىب ئوزلو گوندن ايتىكىن دوشىندن،
 قوردىكىمى ئوزونون قانىنى ايچير!
 ئوزونو آختارىر بىلەم نەرەدن؟
 چالىلار، تىكالاڭلار اياغىن بىچير!

او، ئوز صورتىنى يادا سالدىقدان.
 بىر چوخ افساھەل يارادميش بعضاً،
 آختارىب، يورو لوب، يولدا قالدىقدان
 ايندى ئوزون گىرى افسانەلردىن!

افسانە، انسانلىق سىن - سين آختاران،
 ايدە آل دىنائىن تېسمىدر،
 حىاتدا تجسم تاپىپ - تاپمايان،
 بويوك آرزو لارىن، ترぬمى در.

حقيسيز ليك دنياني چولقايان زمان،
او حقه دايانميش، حق آختار مىشدر.
ايستكسيز-ايلغارسيز بير روز كاردا،
او عشقه اوغراميش، ايلغار وارميشدر.

انسانين قدر تسيز- ضعيف چاغيندا،
قدرتلى قانرى لاريونوب يارا تميش.
بعضاده انسانا قافاد وئەرك
آليجي قوش كيمى، كويه چيخار تميش.

بير اولگواو لموشدور كاھدان انسانا،
عصر لردن قالان افسانه رويا.
او خشاپىب، تسلى وئرمىشدر اونا،
هر زمان داري خيبداردا قالادا.

او دور کی انسانیق بیر پری کیمی،
 داغلارین باشندان بیزی سسله ییز.
 بعضاده بورو نور کو گرچین دونو،
 ساحلسیز کو گلردن امید دیله بیز!

چوللری بو روین معنالی سکوت،
 بعضًا لال دایانیز، گامدیله گلیر.
 يوللارا با خدیقجا من مبهوت - مبهوت،
 ایله بیل کی سکوت منی سسله ییز.

شبح له دول دور موش گشجه هر یانی،
 منده قوشولرام بو شبح لره.
 گزیرم سر گردان داغی، اورهانی،
 جوموب باش چکیرم بو تون هر یئره.

هارداسا گئجه ئين قارااتگى،
اود دوتوب شعلەلىـشعلەلى يانىر.
هاردا ايشيق أولسا، تاپار أوره كى
كۈنۈل اىستىگلىسىن ھردوندا تانىر.

قلبىمى آپارىر اونداكى جذبه،
يو گورورم او نون آردىجا مندە،
ظلمتە باتاندان هنندەـئور كده،
سورونوروك هاردا ايشيق گورنده .

چاتىرىق بويوك بير دوزنگا هلىغا،
چمنلر شىلىر، چشمەلر آخرى .
كوجۇنو سالمىشدىر آغىر بير او با،
مشىللر گئجه ئى ياندىز بيرـياخىر.

آرالىقدا بويوك دووران قورو لموش،
بىلمىرم تويىدورسا، يوخسا قوناقلىق.
ارنلر، قادىنلار، قات_قات او تور موش
آرادا دولايىر، قوجامان عاشيق.

عاشيق چومچە سىنى اينكىلە دەرك،
كىزىر پىدە لىردىكىجە تىتە يېير اورك،
تىللەر تىتە دىكىجە تىتە يېير اورك،
هر كسىن جانلايىر عشقى، املى.

ئىغەلەر طرلان تىك قانادلاندىقىجا،
كۈنولىدە آردىنجا قول_قاناد آچىر.
هاوالار كۆكلىرە هاوالا لاندىقىجا،
خستە كۈنوللەردىن، درد_غم قاچىر.

بىلەم نە سىدرە عاشقىن سىسىن،
اشىدىن اور كىدە قالماز اختيار.
ان كىچىك ياشىمدان عاشيق نۇممەسىن،
أشىدىن زمانلار تو كوم بىز دورار.

خەلە دە بىلەمیرم بوسس - بو نۇممە،
خانسى دىيالاردان باش آلىپ كلىر،
نسىم يېئللەرى تىك دەنگىدە قلبە،
بىدىم دىنچىلەر، روحوم يو كسلىر،

أوزومە بىلەمیرم هارادا - هاچان،
روحوم بوعالملن آشنالىق قاتمىش.
آنچاق بىلەرم كە، اوذاق زاماندان،
كونلۇمە دوغىمادىر، قلىيىمە تائىش.

عاشيق، دكىشە رك سازىنин مسىن،
كولور كوزلىرىنده، شنلىك، هيچان.

باخىشى آندىرىر، ئولمز هوسين،
سافكى ايندى كلىر، اودىلاردان.

ديشى اصلاح، قوج ايگىتلر،

قوللۇغۇ ناسو يله ييم من،

بوائللىرىن، او بالارين،

آتا لارين، بابالارين،

كىلدىكىنдин، گىچدىكىنдин،

حق بادەسىن، ايچدىكىنдин،

بو تور باقدا، بودىاردا،
عصر لىردن - عصر لىره،

الـسيـز ئـرى تـالـاماـيـان ،
 تو بـورـديـكـين يـالـاماـيـان ،
 دـيلـلـرـينـه يـالـانـ گـلـمـز ،
 حقـيـوـلـونـدـانـ اوـزـچـئـوـوـيرـمـز ،
 ظـلـمـكـارـاـ بوـيـونـ اـگـمـز ،
 دـالـيـسـيـنـىـ دـشـمـانـ گـورـمـز ،
 دـيـشـىـ اـصـلـانـ، قـوـجـاـيـكـيـقـلـرـ ،
 فـافـلـانـ كـيمـىـ يـوـواـسـاـالمـيـش .
 جـيـلـدـاـسـيـنـىـ، يـئـرـهـچـالـمـيـش .

بـودـاغـلـازـينـ ، يـاـيـلاـقـلـارـينـ ،
 جـيـرـانـقـاـچـارـ اوـلـاقـلـارـينـ ،
 تـورـپـاـقـلـارـىـ قـارـىـشـيقـ دـيرـ ،
 باـباـ لـارـينـ تـورـپـاـغـيـلـانـ .

داش - چینقىللى ياتاغىندا ،
 كوز كوكىمى غلطان - غلطان ،
 كوبو كلنيب داشغىن آخان ،
 بوجايلارين اوزرىندن ،
 مردايگىتلىر بو كون - دونن ،
 بدۋآتىن چاپىزدىرىميش ،
 دشمانلارى ، تو كوب قرميش .

يادلار بىزه كىزباخاندا ،
 آخارسولار قان آخاندا ،
 پاپاغىنى اىگرى قويان ،
 بوسىلدىرىيم قايالارين ،
 دالىسىمندا مېنلەرا صلان ،
 بوسقولارا سىھىب ، ياتىب ،
 اوخ سىچرادرىب ، تەنەنگ آتىب .

دیشی اصلاح بیزیم آنا ،
 امزیک وئر میش نراوغلانا ،
 خمیر یاد میش ، چورک یاد میش ،
 قویون ساغمیش ، اینک ساغمیش ،
 آرخالانمیش او زاریله ،
 او بارادان اللریله ،
 تو خومیشدیر رنگلی گبه ،
 احسن اولسون بیزیم دبه .

گوزل لری اینجه - اینجه ،
 گوزاینا نماز ، گورمیینجه .
 اوره گلره دو گون سلان ،
 کونول وئریب ، کونول آلان ،
 درین ایستك ، دونمز ایلغار ،
 اونلارداندیر ، بیریاد گار .

گونشدن نئز ، يئردن دوران ،
داغلار اوسته ، چادر قوران ،
سو - سوواران ، تو خوم سەپن ،
اکین - اکن ، بىچىن - بىجىن ،
آو - آولايىان ، قوش - قوشلايان ،
مردايگىتلىر ، حرمىتىلەن ،
عمر سورمۇش شهرتىلەن ،
يا داڭلەرە ، باج و ئىرمە مىش ،
نۇالقدەرە ، تاج و ئىرمە مىش .

☆

عاشقىلارى هرزاماندا ،
نەمە قوشموش ، داستان آچمىش .
قاقيلدايىب او خويياندا ،
أور گلردن ، كىرقاچمىش .

هین بیر نغمه ، مین بیرد استان ،

من سویله بیم سیزه هاردان ؟

عاشق دایاندیریر ، سوزو - صحبتی ،

الینده صدفلی سازی دانیشیر .

کمالا یئتنده انسان صنعتی ،

چوللرین اوردگی - قازی دانیشیر .

بودیلین کلمه‌سی ، جمله‌سی یوخسا ،

وصفه سیغینما یان ، فصاحتی وار .

هامی لار - هامی لار ، آشنا دیر او نا .

بیلمیرم نه گوجو ، نه قدرتی وار !

اوردا که دیل - آغیز سوزدن اوسانار ،
 سوروشون مطالبی تئل لر سویله سین !
 دوداق دانیشارسا ، اودتوقار یانار .
 گر کدیر زخمه لر ، ال لر سویله سین !

کونول ، هیجباشان آندا ،
 عقل قوبوزونون سیمی قاریشیر .
 عشق الی تئل لره زخمه ووراندا ،
 کیمیسی قیریلیر ، کیمی قاریشیر .

انسانلیق یو کسلن ان او جا یئرین ،
 بیر آدی سئو گیدیر ، بیری هیجباش .
 هر یانی آختار دیم « من درین - درین » ،
 آرایا بیلمه دیم ، باشقا حقیقت !

عاشق ، سنه بيزه ايستگدن دانيش !
قوى محبت دوغسون صحبتون - سوزون !
کونولدن ، قلبدن ، اور گدن دانيش !
قوى سارسيلان انسان تانيسين ئوزون .

— بیله دئمیش «قورقوت دده» ،

اوائل لرین ، ایش بیلنی .

بابالارین ، باش بیلنی :

— قورو بیر چای اوزرینده ،

سالند یریلامیش بیر کورپونون ،

جواریندا یوردا بیله میش ،

كوجون سالميش ، بير او بادان ،
او جاليردى شيون سسى .
كوج أنميشدى ، آنلاشيلان ،
كنج بيرا يكيمت ، بودنيادان .

اري ئولموش ياسلى كلين ،
آچىب آتير آل ئورپكين .
جوان قىزلار ،
آغلار ، سىزلار ،
باشلارينا قارا سالىر .
سس توتولور ، گوزقىز ارىر .
ديرناخلانىر ، آل ياناقلار .
قانا باتير ، آغ دوواقلار .
قان قورو يور ، آعجا يوزده .
ياش قورو يور ، يورغون گوزده .

بير قاريچيق ، ديلدن دوشوب ،
 ايشقيراراق ، ايچين چكير .
 قانلى ياشى پارچالانميش .
 ياناغينا ، پير - پير توکور .
 قارالئچك بوآنانين ،
 اورگ ياخان ناله لرى ،
 آغلاديرى ،
 داغى - داشى .

- نيه شيون قوپارىبن
 آغلاييرسىز ، نه خبردىر ،
 نه اوlobeدور ؟
 دىه - گلير «دلى دومرول»
 قاصلق آتىن جلوينى ،
 چكىب دورور .

- گورو کلو بير ایگیديميز ،
ئولوب بوکون ، آغلاماقا ،
سبب او دور .

- دئین گوروم او ایگیدى ،
کيم ئولدوردو ؟ ديه - «دومرول»
ينه سورور .

- قزيل قاناد عزرائىل ،
گوي او زوندن اوچوب گلدى ،
حق تعالى امرى ايلن ،
خوب ایگيدىن جانىن آلدى .

دلى قانلى ، قافلان قىناق ،
بير ایكىتدىر «دلى دومرول»

زماندیر که ، قورو بيرچاي ،
اوزرینده ، کورپو سالميش .
کروان - کلک ، يولدان ئوتن ،
کيمسه کئچسە کورپو سيندن ،
توب آلار او توز اوج پول ،
کئچمه يندن دوگە - دوگە ،
چالا - چالا قرخين آلار !

اوديهر که : - مندن دلى ،
مندن گوجلو ، ايگىت وارسا ،
چخىب منلىن - دو كوش اندسىن ،
پنجە لشىب ، ووروش اندسىن ،
ينه ده او : - گرك منيم ،
قوچاق ليغيم ، ايگىت ليگيم ،

جىلازىن ار اوڭلۇغۇمۇن
تىزىقى هە يانا گىئىدە ؛
رومَا گىئىدە ، شاما گىئىدە ،
دىيە - «دومرول» ئۇيۇردى !

خوب اىكىدىن ئولۇمۇندىن ،
كدرلىنير « دلى دومرول ».
- مەدارلر ؟ نە كىشى دىرى ،
دېدىكىنىز ؟ عزرايىل ؟
نە اوچون او غافل - غافل ،
اىل اىچىنە قرغىن سالا ،
ياخشى - ياخشى ، اىكىدىلۈرۈن
ياخالايىب ، جانىن آلا ؟!

قادر تاڭىرى ، وارلىغىنин ،
 بىرلىكىنин ، حقى اوچون ؟
 منه گوستر ، جانلار آلان ،
 قىزىل قاناد ، عزرايىلەن ،
 دو گوشوبن ، ساواشىپان ،
 خلاص ائدىم ، خوبايىكىدىن ،
 جائىنى من ؟ كە بىرده او ،
 ياخشى - ياخشى ايگىدلەرن ،
 جانلارينى ، آلانماسىن .
 او بالارا ، كومە لرە ،
 قاراشيون ، سالانماسىن .
 دىبە «دومرول» رجا ائدىر .

يوخسا ، تاڭىرى در كاهينا ،

او نون سوزو خوش گلمه بیز
 - باخ ، گورئجه دلی قواد
 چکینمه دن اندیب جرئت
 شکراتمه دن ، بیر لیکیمه
 منیم اولو در گاهپما ،
 یان با خیری ! دیه - تانزی
 حکم ایله‌دی ، عزرا ائله

هی عزرا ائله ! تئزاول یورو ،
 او دلیه ، یتیر ٹوزون ،
 یاراما زین بنزین سارات ،
 کس نفسین ، جانین خیرلات !

دلی «دومروں» قیرخ اینگیدان ،
 یئیب - ایچیب ، او تو زار کن ،

قورخوچ قوجا صوريينده ،
عزرائيل اوچوب گلدي ،
نه قاپيچى او نو گوردو ،
نه گلديگين ، چاوش ييلدى

عزرائيلين هيبيتىندن ،
قورخو بىلمز «دومرول» ون ،
گوردر گوزو ، گورمز اولدو .
توتار الى ، تو تمازا ولدو .
اظرىنده ، اي شيق دنيا ،
چشىير ييلدى قارانلىغا .
چرپىنتيا دوشدو اورك ،
عزرائيله نه سو يله ميش ،
دللى دومرول ، باخاق گورك :

- قوجا ، سن نه هیبتلی سن ؟

قوجا ، سن نه دهشتلى سن ؟

قاپىچىلار سنى گورهز ،

قاراوللار سنى دويماز ؟!

سنون قورخونج ، اورك سىخان ،

گورو كمون ، منيم گورر ،

گوزلريمى ، گورمز ائندى .

قوجا ، سنون دهشتوندن ،

دانىشماغا دوتماز دوداق .

يئره دوشدو هېيتوندن ،

الىمده كى قىزىل اياق .

ايستى آغزىم ، بوزا دوندو .

سومو كلىم دوزادوندو !

آى ساققالى ، آغبجا قوجا!

گوزجیغازی چونگه قوجا !

سویله بورا نشجه گلدين ؟

سویله مه سن منه اگر ،

قادام - بلام سنه دگر ا .

{ ۳ }

«دومرولون» سوزلریندن ،

عزرائیل ، آجیفلاندی .

- آهای دلی ! گوزلریمین ،

چونگه لیگین بگنمزن ،

قاراگزو ، خمارباخان ،

باخیشی ایلن او دلار ياخان ،

گلینلرین و قیزلارین :

جانلارینی ، چوخ آلمیشام ا

{ ۴ }

ساققاليمين آغليغىنى ،
 بگىنمزىن ! بىرىپوروشە ،
 دەمير دىرناق ، آصلانلارىن
 بېلىن بوكن ، قاراڭاكا كىيل ،
 قاراساققال ، اىكىيت لرىن
 جانلارىنى ، چوخ آلمىشام !

«دلى دومرول» : - مەرە قوجا !

قزىل قاناد ، عزرا ئىيل
 سەمەيشىسىن ؟ دىيە ، سورور .

- منم آها !
 - ياخشى - ياخشى اىكىيتلىرىن ،
 جانلارىنى ، من آلىرسان ؟
 بوائل لره ، او بالارا ،

قاراشیون ، سن سالیرسان ؟

- من آلیرام ، من سالیرام !

- آهای دایان ! قاپیچیلار ،

قاپیلارى قاپالاين !

ایگىت اوغول ئولومىنده ،

ئەڭلىرى ، شان - شان اولان ،

سینه سینه داغ چكىلىپ ،

كوزلىقان ياشا دولان ،

آنالارىن قصاصىنى ،

جلاد دىنلى ، داش ئازىر كلى ،

چونكە كوزلو ، بوقوجادان ،

بو كون بوردا آلام كرك !

أُورگىنه داغچكىلىميش ،
آل سويونوب ، قاراگىمىش ،
مېن بىر آرزو ، مېن بىرا يىستك ،
دو يغوسى ايله ، دولو اولان ،
أُوركلىرى ، آل ولانان ،
دىرى ناقلا نمىش يانا قلارى ،
پارچالائىب آل بويانان ،
كلىنلىرىن ، قصاصىنى ،
قورخونج يوزلو بوقوجادان ،
بوگون بوردا آلام كرك !

- آهای قورخونج قوجا ! سنى
كېن يېزىلدە ، آختارار كن ،
دار بىر يېزىدە ، الە دوشدون .

هايدى سنى، ئولۇزورۇم،
ياخشى - ياخشى، اپكىتلىرىن،
جوانلارىن، جائىئىمن،
قورتا رارام اللرىتىن،
دېھ بـ «دۇمىزول» قاراپولاد
قلينچىنى، سىرەتكە،
قولون كىيمى، قىشقيودى برك
بىر، آليجى توقات كىيمى،
چۈنگە كوزلو، بىزرايىلىن،
أوزرىنە هجوم ئىندى،
عزرائىل،
قاناد چالىب،
بىر كوشىرىچىن، صورتىنده،
پېنجرە دىل، اوچوب كىتدى.

« دلى دومرول » قاس - قاس گولو ،

عزرائىلين ، قاچدىغىندان .

- مره ، جومرد اىكىتلىرىم :

عزرائىلين ، گوزون ايله

قورخوتىدوم كە ، كىن قاپىنى

بوراخىبن ، دار باجادان -

پنجرەدن ، قويوب قاچدى

دومرولون قورخوسىندان ،

قوش اولوبن ، كو كە اوچدى !

اما ييلون ، بوكون او نو ،

طرلانيما تو تدور ما سام ،

الچىكمىم ، بوراخمارام !

ديه - دومرول ،

حرز به بىچدى .

« دلی دومرول » آنین مینیب ،
طر لانینی الله آلدی .

چوخ گو گرچىن آولا يبن ،
اۋوه دوغرو ، قايىدار كن .
عزرائىل ،

قاصلقىق آتا ، نظر سالدى .

آت او ر كوبن ، گو گە قالخدى .
دو هرولو ، يئرە چالدى .

قارا باشى بوكولهارك ،
يئىرلر اوستە ، بوكوقالدى .

عزرائىل ،

يو با نمادان ،

آغ سينىسى او زرىنه ،

او توروبن ، مريلدادى .

دومرولون، نفسلارى ،
سايا دوشوب، خرييلدادى .

– عزراييل؛ مره آمان !
او گورونمز، حق تافريينين ،
بيرليگينه، يوخدور گمان !
سنی بوجور بيلمزايديم .
او غرو ليقلا، جانلار آلان !

بيزيم يئرده، اوجا – اوجا ،
ايرىدو گمه، داغلار او لور .
او داغلارين انگينده ،
کوي چادرلى باغلار او لور .
او باغلاردا گيله لرى ،

یاقوت کیمی ، تو توب یافان
قارا سالخیم ، او زوم او لور .
او او زومون سویون سیخسان ،
آل - قرمزی ، شراب او لور .
او شرابدان ، کیمسه ایچسه ،
اسیره یب ، سرخوش او لور .
ثوزون بیلمز ،
سوژون بیلمز .
من ایچین او شرابدان ،
دو دماز او لدوم ، اسیره دیم .
بیلمز او لدوم ، نه سویله دیم .
عزرائیل ، مددسندن !
کل جاییمی آلامانیم !
دو یمامیشام ، ای گیتیگدن !

-- مره دلى ، مره اصلان ،
بوايشلردن ، نه قانيرسان ..
دوشونورسن . هنده نه وار ؟
منه نيه يالوار يرسان ؟
آللاهينى چاغير يالوار .
اودر جان وئيريب - جان آلان !

- مره ، عزراييل مره !
مات قالميشام ، بوايشلره .
تافرى ايشه ، جانلار آلان ،
سويله ، پس سن نهقاداسان ؟
چكيل كرى . آراليقدان .
خبر لشيم ، من تافرييان .
- ديه « دومرول » تاپدى اورىڭ .

نه سویله میش ، با خاچ گورک :

– « او جالار دان ، او جاسان سن .

کیمسه بیلمز ، نئجه سن سن .

بعضی جا هل آدام سنی ،

کویده آزار ، یئرده آرار ،

بیملز که سن ، نه کویده سن ؟

نه یئرده سن ،

مومنلرین ، قلبیندہ سن .

دائم دوران جبار تانری .

باقي قالان ، ستار تانری .

جانیمی دا آلا را ولسان ،

عزرائیله قویما گلان !

دومرولون سوزلریندن ،

الهی نین ، خوشو گلدى .

– چونکه منیم «دلی قووات» ،

بیرلیگیمی ، بیلارا ندو .

بیرلیگیمه ، شکر قىلدى .

جان يئر دنه ، بولسون بير جان ،

او نون جانين ، بورا خىغان .

ديه – تانرى ، قزىيل قاناد ،

عزرائىلە ، وئردى فرمان !

عزرائىل ، تانرى امرىن ،

دومرولا ، أندى تعىين .

– عزرائىل ، مره آمان !

ئىشجه تاپىم ، من سنه جان ؟

آنچاق ، وارىپير قوجا آنام

بىردىپير قارىجىق آنام .

كىشك كورك ،

بىرى جانين .

وئرراولسا ، آل كىت كىلىن .

منيم جانىم ، قوى كىت كىلىن .

دلى دومرول ، آتىن چاپدى .

آناسىنى ، كىزىپ تاپدى .

- آغ ساققاللى ، كوزوم بابا .

سندقىبان ، ئوزوم بابا .

بىلىرسىنى نەلر اولدو :

كفر دئديم ، الـهـيـن ؟
 در گاهـيـنا خـوشـ گـلـمـهـدـيـ .
 گـويـلـرـدهـ کـيـ ، قـزـيلـقـانـادـ .
 عـزـرـائـيـلـهـ ، حـكـمـاـيـلـدـيـ .
 منـيمـجـانـيمـ آـلـماـقـ اوـچـونـ .
 گـوـىـ اوـزوـنـدنـ ، اوـچـوبـ گـلـدـيـ .
 قـوـندـوـمـنـيمـ ، سـينـمـ اوـستـهـ .
 شـيرـيـنـ جـانـيمـ ، آـلـارـاوـلـدوـ .
 باـپـاسـنـدنـ ، جـانـديـلـهـرمـ .
 منهـجاـنـونـ وـئـرـمـيـسـنـ ؟
 يـوـخـساـ ، دـلـيـ اوـغـولـ دـيـدـيـهـ ،
 دـوـمـرـولـ - دـيـدـيـهـ ، آـغـلـارـمـيـسـنـ ؟

— نـهـدـئـيـرـسـنـ گـوزـ يـيـگـيمـ ،

اوغول - اوغول ، اصلاح اوغول !

دوغولاندان ، دوقوز بوجا ،

باسمارلايب ، بوجان اوغول !

قزيلقبه چادرمين ،

ستونوسان ، ديره کي سن .

قاذا بنزر قيز - گلينيم ،

بزه کي سن ، چيچگي سن .

قارشى ياتان قاراداغيم ،

اوغول - اوغول ، اصلاح اوغول !

سويله گيلن ،

عزرائيله :

- سويوق - سويوق بولاقلاريم ،

جيран قاچار او ولاقلاريم ،

کره کي ايسه ، او نون او لسون .

قاتار - قاتار دوه‌لريم ،
آلا، خالي - گبه‌لريم ،
گره گي ايسه ، اوونون او لسون .

آغ آيلدا ، آغجا قويون .
کيسه - کيسه آخچا - آلتون .
گره گي ايسه ، اوونون او لسون .

جان عزيز دير ، ديناشيرين .
تعزيز جاني قييمام بيله .
مندن عزيز ، مندن سئو گيل ،
آنان دير ، گشت ، او ندان ديله .

دلی دومرول ، آتاسيندان .

اوز گورمه يىب ، او زدوندردى .
كىدر - كئتمز آتىن سوردو .
آناسينا ، قارشى گلدى .

- آنا ، بىلدۇن نەلر او لدو ؟
كوي يوزوندن آل قانادلى ،
عزرائىل ، او چوب گلدى .
آغجا سىنم او زرىنه ،
قوندۇ منىم ! شىرىن جانىم ،
خىرلا دىپىن ، آلار او لدو ،
با بامدان ، جان دىلەدىم او ،
وئرمىز او لدو . ايندى سىندىن ،
جان دىلەرم ، وئررمى سىن ؟
يو خسا دلى او غول - دىه ،

دو مرول - دیه ، مه لرمی سن ؟

جان دیله رم ، آناسندن .

او غول جانین آلیر سانمی ؟

یو خسا آنا ، آغبجا او زه ،

آجی دیر ناق ، چالیر سانمی ؟

- نه دئییر سن ، کوز ایشیغیم ،

او غول - او غول ، جانیم او غول !

دو قوز جا آیی دار فار نیمدا ،

ساخت لادیقیم ، قانیم او غول !

قو نداقینی بله دیگیم ،

بوی آتماقین دیله دیگیم ،

دولاب - دولاب ، آغ سود و مو :

امیز دیگیم ، جانیم او غول !

اوجا برجلو حصار لاردا ،
 او تراق اولوب ، توتولايدون ،
 آزقين دينلى ، كافر لره ،
 دوستاق اولوب ، توتولايدون
 قزيل - كوموش ، ساورىين ،
 پول تو كوبن ، قورقارارديم .
 ايندى ايشه ، يامان يئره ،
 وارميش ايكن ، وارا بىللم .
 دنيا شيرىن ، جان عزيز دير .
 اوغول جاييم ، وئره بىللم .

آناداندا مأيوس اولوب ،
 قايدار كن « دلى دومرول » ،
 حاضر لانيب جان آلماغا ،

يا خينلاشدى ، عزرايىل .

- عزرايىل ، مره آمان !
او كورو نز ، الھى نين ،
دئدىكىنه يو خدور كمان .

- سو يله كوروم ، كنه نه وار ؟
مرەدلى ، نە دئير سن ؟
داھاسۇزون ؟ كنه مندن ،
نە آمانى دىلە يېرسن ؟
آغ ساققاللى ، قوجا بابان ؟
جان دىلە دىن ، جان وئرمى .
آغ يېرىجىلى قارى آنان
جان دىلە دىن جان وئرمى
داھا كېم وار ، سنون اوچون ،
جانين وئرە ، كېچە جاندان ؟

— حسرتیم وار ،

— نه حستون ؟

— يادقىزى بير ، حلاليم وار .

اوندان بيرجوت امانتىم ،

ايکى كىچىك اوغلانىم وار ،

اونلارا يلان گوروشه ليم .

ديه - دومرول ، آخىن - آخىن ،

ئوز ائوينه ، سوردوآتين .

— بىلير سىنى ، نەلر او لدو ؟

كوى او زوندن قزىيل قافاد ،

عزرائىل ، او چوب گلدى .

آخجا سىنم او زىنه ؟

قوندو منىم ، شىرىن جانىم ،

خیرلادین ، آلاراولدو .
باباهمدان جان ديله ديمسه -
جان وئرمى . آنامدانجان ،
ديله ديمسه ، جان وئرمى ،
سوپله ديلر هرايكتىسى ،
جان عزىزى دى ، دنياشيرين .
اوجا - اوجا ، داغلاريموار ،
سنون اوچون ، آولاق اولسون .
اورمان كىمى ، باغلازيموار .
سنون اوچون يابلاق اولسون .
سوپوق - سوپوق ، سولاريموار .
سنون اوچون ، ايچىك اولسون .
طلوله - طوله ، شاهبازآتىم ،
سنون اوچون ، مينىك اولسون .

قزيل قويما جادرلاريم ،
كولگه ليگون ، اولسون سنون .

قطار - قاطار دوه لريم ،
يوكله ليگون ، اولسون سنون .
آغ آيلدا ، آغ قويونوم ،
سوروسيله ، سنون اوسلون .

كونلون كيمى توتارايسه ،
مشور ايسه ، ارون اوسلون .
آنjac ، ايکى اوغلانجيغى ،
ياشسيز قويما ، ائوسيز قويما .

- نهسويلرسن ، نهدييرسن ؟
كوزوم كورن ، كونلوم شون .
اورگ دوستوم ، كوزييگيم ،

قوچ ایگىدىم ، شاه ایگىدىم .
« دادلى - دادلى داماق و ئىرپ ،
سئۇيىشدىگىم ،
بىرىماسىدىغا ، باش قويوبن ،
امېشىدېگىم .

قارشىياتان ، قاراداغى ،
سەدن سونرا ، نىلىرمىن .
قېرىم اولسون ، كېچراولسام .

سوپوق - سوپوق بولاقلارى ،
سەدن سونرا ، نىلىرمىن .
قانىم اولسون ، اىچراولسام .

کیسه - کیسه ، قزیل پولو ،
سندن سونرا ، نیلیرم من .
کفن آليم ، خرجلرا اولسام .

سندن سونرا ، کیشی سوسم ،
کونول و ئرسم ، اوپلان یاتسام ،
بیراود اولسون ، یاخسین منی
ایلان او اولسون ، شاخسین منی .

بیر قوردو - بوش جاندا نه وار .
قییما دیلار ، سنه او نلار ؟
عرش بیلسین ، کرسی بیلسین ،
یئر کوی بونا تانیق او اولسون .
دنیا بیلسین ، عالم بیلسین ،

تافری اوزو ، تانیق او لسون .
بو جائیم ، قرباندیر سنه .
دینا بونا تانیق او لسون .
دیه -- خاتین یاریو لوندا ،
جان و ئرومگه ، راضی لاشدی .

بونو گورن عزرا ئیل ،
جان آلماغا حاضر لاشدی .

ایكیتلرین ، گور کمليسی ،
يولداشیناقییمادی .
حق تعالی در گاهینا ،
بالوار یبن سیتقادی :

او جالار دان ، او جامان سبن .

کیمسه بیلمز ، نئجەسن سن .
بعضى جاھل آدام سنى ،
گویدە آرار ، يئرە آرار ،
بیلمز کە سن ، نە گویدە سن ،
نە يئرە سن ، مومنلىرىن ،
أور گىننە ، قلبىننە سن .
دائم دوران ، جبار تافرى .
باقي قالان ، ستار تافرى » ،
او زون يول لار ، او زرىننە ،
عمارتلر ، تىكىدىرە رم ،
سنى دىھ .

آج گوررسم ، يئىدىرە رم ،
دو يور ارام ، سنى دىھ .

چىلاق گورسم ، كىشىنىدىرە رم ،

دونالدارام ، سنی دیه .
 جانآلرسان ، بیر یشده آل ،
 ایکیمیزین جانیمیزی .
 جانآلمرسان ، باغیشلرسان ،
 بیر باغیشلا ، ایکیمیزی .

عشقین ، هحبتین ، هعنویتی ،
 بیرده نشان و تردی او ز قوه سپنی .
 اور گچ بیر لیکینین ، ئولەز قدرتی ،
 د گیشدى تانرىنین ، ارادەسینى .

- ایکی ایستگلیدن ال گوتور - دئدی ،
 اونلارا ، يوز قرخ ایل عمر و ئرمىش .
 آل ایکی قوجانىن ، جانىنى ايندى .
 يىله طلب ائدير ، سندن ارادم !

دئمك ، بيرقادينين عشقى ، وفاسى ،
تافرى غضبىنه ، غلبه چالدى .
« دومرولون » گل آجدى ، گونو - ديناسى ،
يوزقرخ ايل ياشادى ، يوزقرخ ايل قالدى .

قوشدو « قورقوت دده » آديناداستان :
آدينى سانىنى سالدى ديللره ،
ابدى ياشاسين ، وفالى انسان .
- شهرتى ، يايىلسىن بوتون ائللاره .

آدين أشيدر كن او بالار - ائللر ،
كونول لرده ، دوستلوق دويغوسو جوشسون .
او آدى او خشاشين ، زخمەلر ، تئللر ،
عاشقىلر سازچالسين ، نغمەلر قوشسون .

كيم دير ئولومدور جاندان الچىمك ؟
بوئولومدن دوغور ، باشقا بير حيات .
اىسان ئوز جانىندان ، كەچمەسە دئمك .
ابدى حياتا چاتارمى ؟ هېرىات !

فرهاد ، دنياميز دان ئولوب گىتىسى دە ،
ھلەدە ، كىنگىين سى گلپىرى .
ايستىكده گىزلىن تو كىنمز قوه ،
ھلەدە ، داغلارىن باغرىن دلىرى .

آغىز لارا دوشموش « فنا » سوزوفىدە ،
نە حقىقت واردىر ، نەدە كە معنى .
ھر بير فانى لىكىين ، مرمۇزا يېچىنە .
گىزلىنېب ياتھىشدىر ، يو كەشك بىر بقا .

تکامل آدلا نان او بو یوڭقوت ،
ابدى ياشايىز ، بو «بقا» لىر دە .
انسانلىق آدلانان ، پارلاق حقيقةت ،
كۈن بىكون گوتوردور ، يوزوندن پىر دە .

طوقانلار اىچىنده ، قالسادا گىنجلەك ،
ئۈلۈپ گىئىمە جىڭ قالخىب دورا جاق .
كۈن بىر كېتسە: ھېئى لىر دە چورۇك ،
دنىادا ، چوخ زامان ياشامىيا جاق .

آنjacق ، دانەلر يىن سېپىب گو گىر دن ،
آغا جالار ، ھېچ زامان فانى او ئىما يىز .
ئۆزۈ چورۇيورسە ، گىئىدىرسە ، الدن ،
ينى شىكە لىر دە دورور ب ياشايىز .

قوی بونو آنلاسین حیات با غیندا ،
حاصلسیز گو گرن آزغین و فاسیز .
چیچکلر ، جو جرمز بیهار چانخیندا ،
چورومیش یار پاغین تو کمهسه پاییز .

٢

درسه خان او غلو

بوغانج

درسه خان اوشلو

بوغاج

مأوى گويلار ، ايستى له يىب ،

آچان زامان ، ياخاسىنى .

آسلايىرى ، قايدالاردان ،

سحر زرى ، چوخاسىنى .

کروان فالخیر، یو خوسیندان،
یو کون چاتیر، دوشور بولا.
کیم چاتاجق، مقصدینه،
کیم یورولوب، یولدا قلا.

کروانمین، گونش ایلن،
قریلمایان، الفتی وار.
او با تاز کن، بودا با تاز،
او چیخار کن، بودا چیخار.

۱۰۳

توزلوبولدا، یورقون - یورقون،
یولون چکیب، گئدیر کروان،
کیمسه بیلمز، هارا گئدیر،
کیمسه بیلمز، گلیر هاردان؟

درین - درین ، بيرقويدير ،
ايشينده كى ، كيزلى اسرار .
باش چيخارماز ، بوقويدان ،
قلندرلر ، سحركارلار .

آچاق خيال كنديرينى ،
جوماق گورك ، اوردانهوار .
بوزمزمىن ، دىبلارينه ،
كونول ايپى ، آنجاق چاتار .

كروان كئچير ، اوذاclarдан ،
سسى گلير ، جرسلرين .
 يول قورخولو ، مقصد اوذاق ،
سوزقيسسادير ، معنادرин .

او يول لارين ، جارچىسى دير ،
 سىينىدە كى ، زىنگلتى لر ،
 دېيادا كى «حيات» آدى ،
 بىر گشىدېشدن ، وئرىر خېز .

«حيات» ؟ اولو طبىعىتىن ،
 ان ماراقلى ، افسانهسى .
 «حيات» ، اېرىمالارا جو عان ،
 حقىقەتىن ، نشانەسى .

بىلە حىيات ، ان بدېعى
 چىيغىشى دير ، وارلىقلا رىن .
 دئەك وارلىق ، بوجىيغىشلا ،
 نشان وئرىر ، ئوزاسرا رىن .

طبعیت ده ، حقیقت ده ،

شکل تاپیر ، حیاتیلان .

حیاتسیز ، نه آنلاشیلار ،

بودنیادان ، بوارلیقدان ؟

دئمک انسان ، بودنیابین ،

طبعیعمن ، سرداشی دیر .

حقیقتن ، دویار گونلو ،

گورر گوزو ، یولداشی دیر .

یئرسیز دکیل وارلیقلارا ،

مقصد او لموش ، اکراسان ،

طبعیعتی او دیر یلدیر ،

حیاتیلان - وارلیقیلان .

«تافری» لاردا ، «شیطان» لاردا ،
بواولگوده ، دونون بیچر !
«موسی» لاردا ، «فرعون» لاردا ،
بوقیلیقدا ، گلیب کشچیر !

او سونولمز ، بیر شعله دیر ،
ایشیق سالیر کایناتا .
ابدیت آختاریری ،
ظلمنتاره ، باتا - باتا .

بو باغین بیر با غبانی وار :
انسان بیتر با خچاسیندا .
حیات کلی دست دله نیر ،
اور گینین ، طاخچاسیندا .

بومشعلی ، او داشییر ،
او قورویور ، بواوجاغی .
اویانیری ، یانماغیلان ،
یاندیریری ، بوچراگی .

هامیلارا ، تانیشدیراو ؛
هامیلارلا دوستلوق سالار ،
هامیلارین دوداغیندا ،
ٹوبوشینین ، ایزلمیوار .

اوونون ، گئنیش سینه سینده ،
گونش بویدا ، بیرشعلهوار .
آلولانیب یاندیقجاو ،
ابدیت ایشیقلافار !

او آنادیر ، اور گیمندہ ،
حیات عشقی ، لپہ لمیر .
اونون ، آنا محبتی ،
گله جگہ ، وثیقه دیر .

از لدن - از لدن ، بوائل ، بوابا .
آنالیغا درین حرمت بسلمہ میش ،
آنا قارشیسیندا «تو پال قیمور» دا ،
آیاق دالی قویموش ، با غیش دیله میش .

بو حقیقی تانیان ، حقیقی سئون ائل ،
معرفتده ، اینجھه ئیر لرھ چاتمیش .
«آنا حقیقی تانی حقیدیر» - دیه ،
بیله بیر بدیعی ، مثل یار اتمیش .

سنده ، آنالىغا حصر ائداستانون ،
سن حق يولچوسيسان ، حق ساشقى سان .
ايستكدن يوغرو لوب ايليكون - قانون ،
دوستلىق مجلسىينىن ، ياراشىغى سان .

***

عاشيق چالىر ، سازىنى ،
آچىر عشقىن ، يازىنى .
نغمەلرى ، اوينادىر ،
چمنلىرىن ، فازىنى .

چمن گولور ، كل گولور ،
داڭلار گولور ، ائل گولور ،
گولوشدىكىجە طبىعت ،
نغمە گولور ، تئل گولور .

کولورچمن ، کولورچای ،
کولورداغین ، لالاسی ،
کولوشلردن نوقآآلیر ،
انسانلیغین آناسی .

جوشور ، عاشقین قلبی ،
دولانیز هردیاری .
دئیر ، « قورقوت دده » دن ،
سازینین دوداقلاری .

— سرین — سرین اسن زامان ،
مالخیم — مالخیم دان بیتل لری ،
فاقیلداشیب سه بیر نده ،
بوزایرنگلی ، توراغیبی .

اوزون ساققال - اوزون انگ -

تات ، دام اوسته بانلا ديقدا .

بدو آنلار يور قالايىب ،

يول لار اوسته اوغراديقدا .

اقيقىردن باش قووزايىب ،

قاش آناندا ، قزىيل لاچىن ،

كويكىسى گوزل ، قاباداغا ،

دوشەينىدە ، سارى ساچىن ،

هر طرفدن خانلار ، بكار ،

فوج ايگىتلر ، مىندى آتىن ،

يول لار اوسته ، توزقوپارايىب ،

اوغرادييلار آخىن - آخىن ،

* * *

خان اوغلو خان ، « خان بايندير » ،
طوى ائدردى ، ايلده بير گون .
قوناقلايىب طوپيلياردى ،
اوغوزلارىن ، خانىن - بىكىن .

دئمك ينه خانلار خانى ،
بىر گون يشىدن دورموش ايدى ،
قزىل قبه ، شام گوالىكىن ،
يئرازو نده قورموش ايدى .

« آلاسيوان » گوي او زونه ،
اوجالىبىن آشىنمىشدى .
هين بىر يئر ده اىپك خالچا ،
دوشىنمىشدى - سالىنمىشدى .

آت ئولدوروب ، دوه كسيب ،
بوغور - آيغير ، قيردىرىمىشدى .
هر طرفده اوچاير كده ،
چادر - اطاق ، قوردور موشدى .

- داوغلو اولانى ، آغچادر .

قىزى اولانى ، آلچادر .

اوغلو - قىزى اولميانى ،

قاراڭىۋە ، قوندورونۇز !

قاراڭىچە اوزرىنە ،

اڭلەندىرىن !

قارا قويىن ، يەخنى سىىندىن ،

يەڭىك وئرىن ايشىسىن ،

يەڭىز كەسىن !

اوغلو - قىزى او لماياني ،
تىافرى تىالى قارقامىشدىر ،
بىزدە داخى وارقا يېرىز ،
حامو بونو بللى يىلسىن ، !
ديه - او كون « خان بايندىر » ،
حىكم أتمىشدى !

***

خالىن اوغوز ائللىرىنده ،
« درسە خانا » مشهور اولان ،
يېرىبگۈوارمىش . لا كن او نون ،
نه اوغلۇوار ، نەدە قىزى .
اودا باشقۇا بىكىر كىيمى ،
آلاصاباح يېردىن دورور ،
قرخايىكىدىن آتلا ندىرىز ،
 يولادوشور .

بایندرین ایگیدلزی ،
 سویوقلیقلا قارشی چیخیر !
 درسه خانی ، آپاریلار ،
 قارا ائوه !
 چادرینا ، قارا کئچه ،
 دوشە بىرلر !

يئمگۈ وقتى ، او نون او چون ،
 قارا قويون ، بوز باشىندان ،
 گتريللر !

بىلەنچى لىك قارشىلانماق ،
 درسەخانا آغىر گلىر .
 - مندىن ھانسى اسگىك لىكى ،
 گوردنوز كە ، منى بوجور ،
 حقىرساندوز ؟

مندن اسگىكىك كىشى لرى ،
آخ اطاغا - آل اطاغا ،
قوندىرىدىز .

قلنچىمدان ، ياسفرەمدان ؟
دېھ - درسه ، سوڭلۇردى .
- گورۇ كلوخان ؛ بايندىرىخان ،
بوبوروغۇ بىلە دىر كە :
اوغلۇ قىزى او لمىيانى ،
تارىقى تىعالي قارقا مىشىدىر ،
بىزىدداداخى قارقا بىرىز !
دېھ - اونلار ، آيتدىيلار .

- قالخىن كىدك اىكىدىلىم .
بوقارا عىب ،

یامندن ، یا خاتینداندیر .

دیه - درسه یئردن دوردو ،

ائوه گلدى .

خاتینینى چاغرىبىن ، نەسوپلەدى ؟

- برى گلھى ؟ باشيم بختى ،

اۋىم تختى .

اۋون چىخىپ ساللانادا ،

سرو بولوم .

تۈپوغۇنۇ ساچى دوگىن ،

قاراساچىلەم .

قارا قاشى يايما بنزد ،

چاتما قاشلىم .

قوشا بادام سىغىنمايان ،

دار آغیز لیم .

یانا قلارى گوز آلماسى ،

آل یانا قلیم .

اٹو دیره کیم - ال دولگیم !

بیلیر سنمی نه لرا ولدو ؟

قال خیبا ئى خان باي مدر ،

یئر دن دور موش .

بیر یئر ده آغ ، بیر یئر ده آل ،

بیر یئر ده ده ، قارا چادر ،

قو ردیر هیشدیر .

او غلو او لانى ، آغ چادر ،

قىزى او لانى ، آل چادر ،

او غول - قىز سىز ، سون سىز لارى ،

قراء ائوه ، قون دور و درو !

قاراڭچە اوزرىنده ،
اڭلندىرىر !

قاراقويون يخنى سيندن ،
يشمڭو ئىرىر !

بۇ يورموش كە :

« اوغلۇ - قىزى اولمايانى ،
تانرى تعالى ، قارقامىشىر ،
بىزدە داخى ، قارقا يېرىز » !

بىلەلىككە قارشىلادى ،
أونلارمنى .

سويلە گوروم بوقاراعىب .
سەندىرىمى ، هەندىرىمى ؟
سبېبندىر تانرى بىزە ،

بیرا يكىتمن اوغول وئرەز ؟

سوفرادئميش :

خان قىزى ؛ من آشنا لىغى آزارام .

ياخالا يىب ، بوغازو ندان تو تارام .

بو سوداده ناحق قانا با تارام .

سوپىلە منه سېب نەدىر بوا يىشە ؟

قارا پولاد قلنچىمىچىكەرم .

آل قانىوى يېراوزونە تو كەزم .

آيرىلىقين شرابنى اىچەزم .

سوپىلە منه سېب نەدىر بوا يىشە ؟

آجىقلانميش اسلام كىمى ،

دوداقلارین چينه يهرك ،
درسه خانين جاوابيندا ،
نه لردئى ، خاتين گورك :

- هي درسه خان ؟ منه غضب ايله مه .
اينجينيي بن آجي سوزلرسويمه .
دور اياغا ، چادرلارون قور گلان .
قويدونلاري ، قناره يده وور گلان .
تپه كيمى ، ات - ياغ قالا بودوزه .
گولمش كيمى ، قمييز جالا بودوزه .
آج - يلاواج قالانلارا ، يسلك وئر .
اكنى يالين - چېلاقلارى ، كئييىندىر .
ايچ اوغوزو - ديش اوغوزو ، قوقلا .
بورجلوارين ، بورجلارينى قىلادا .

سن ائله باخ ، آلقیشلاسین ائل سنی ،
حق او نودماز ، ائل غمینی گوره نی .
 حاجت دیله ، ائل سنه نفس و ئرسین ،
بلکه تانری ، سسجیزه سس و ئرسین .

☆☆☆

دئمک درسه قادینینی دینله دی ،
نذر ایله ییب . بویوک بیر طوی ایله دی .
قویون - قوزو کسدی ، قیردی آت - دوه ،
اوغوز ائللرینی ، ییغدی بیر یئرە .
هاردا بیر آج گوردو ، دویور دواو نو ،
یالینجیق او لانا ، گئیدیردی دونو .
بور جلو او لانلارین ، بو جونو و ئردی .
خر جلیگ ک سیز قالا نین ، غمینی گوردی .
ھر يشدە داغ کیمی ، ات - ياخ قالادی .

سو كىمىي چايلا را ، قمىز حالادى ،
هانسى آتيلان اوخ هىفه لدى ،
بىر آغزى گو يچكىن سو دى گو كردى .
خاتىن او گونلرده حامله او لدو ،
چوخ زامان كىچىمدىن بير او غلان دوغدو .

او غلانجىغى تايالارا ،
تاپشىرىدىلار ، ساخلاتىدىلار .
آتاياغى كولك او لور ،

اوزاندىلى ، يو گۈزك او لور ،
زامان كىچىدى ، اىل دولاندى ،
او غلان بويا - باشا چاتدى ،
اون بش ياشلى ، بير كنج او لدو .

دېيرلر كە بايندىرخان،
سرايىندا ، اىكى اسرەك ،
بوغا وارميش .
او بوجالار، قارا داشا،
بوينوز وورسا ، كولەدونر .
يازاولا ندا - كوزاولا ندا،
طوى توتاللار ، بوجالارى ،
دو كوشدوروب ، خانلار - بىگلر ،
تفرجه يغىلا للار .
ينه بيرياز ، بايندرىن ،
اوردو سيندا ، طوى باشладى .
آخميدانى ، سوپوردىلىن ،
سولاردىيلار .
بوجالارىن هر بيرىنى ،

آلتى دهير زنجيرايلن ،
زنجيرله يېب .
آلتى كىشى ،
اوچوساغدان - اوچوسولدان ،
زنجيرلاردن ياپىشاراق ،
چكە - چكە . كىپردىلر .

كۈن كورمه مىش بوغالارىن ،
بىرى آنجاق ،
رنجيرلىرىن ، چكىپ قرىر ،
كىشىلىرىن المرىمندىن ،
بوراخىلىر .

مېداند كىر بىر - بىرىنه ،

در سه خانین او غلانيدا ،
ايکى نفر ياشيديلا ،
بىر طرفده آشيق او مينور .
آغ ئور كلر ، فاچىب تزير .
او غلانجىفين دوستلار يدا ،
قوىوب قاچير !
لا كن او غلان ترپنمەدن ،
اوزىشىرىندە دوروب قالىر .

بوبۇ گورن قزغىن بوجا ،
بويىنۇز لارىن شوشلەدەرك ،
او غلانجىغا ، هجوم ائدىر .
او غلان ايسە چكىنەمدەن ،
يۇمۇرۇغىن دو گولله بىر ،

بوجا او نا ، چاتان ز امان ،
اندیر بیری ، قاشقاسین دان .

يوموروغين ، ضربه سيندن ،
اسره ك بوجا ، كيجللنيير .
ايگيد او غلان سيقرا ييب ،
يا غى سينى بوينوز لا يير .

نرا او غلانا لار - قزقيين بوجا
قا باخ - قنشر ، دارت شير لار .
لا كن كوجار ،
بيير - بيرينه ، اوستون او امير .
هرا يكيسى آرال يقدا ،
دوروب قالير .

اوغلان بير آز، فكره دالير :
— «دام دا يافار ، دير كايلن .
بير سرا يين دير كينى ،
چكرا او لسان ، ائو يخيلار .
من نه او چون ، بو حيوانا ،
دير كاولوم ؟ » ديه - اوغلان ،
دو شوندرك ، ناڭها ندان ،
الارى يىنى ، حيوان جغىن ،
بوينوز يندان ، گوتوروبن ،
سيچيرايير . قزقىن بوجا ،
باشى اوسته ، يېرەد كىر .
اوغلان ايسه مجال و ئرمىر ،
پىچاغىلە ، باشىن كسىر .

بونو گورن خانلار - بىگلىر ،

يغيليرلار ،

كل اوغلانين دوردىسينه .

- هانى ؟ گلسىن « قورقوت دده » ،

بو اوغلانين ، آدين قوييسون .

الين دوقوب باباسيندان ،

اونون اوچون ، تخت ايسته سىن ،

بىگ لىك آلسىن ، دىيە - دىيە ،

چاغىر دىلار ، ددم قورقوت ،

كلر اولدو .

اوغلانىجىن الين توتدو ،

باباسينا وارىب كېتىدى .

- هى درسەخان ؛ اوغلانىوا ،

كرسى وئر كىل ، بىكلىك وئر كىل ،

اردمليدير !

بويينوازون بدوآت وئر ،

مېنراولسون ، هنرليدير !

آغ آيلدان ، تومن - تومن ،

آغ قويون وئر ، بواوغلانا ،

شيشليك او لسون ،

اردمليدير !

قاطار - قاطار دوه وئر كيل ،

قوى او غلانا ، يوكلت او لسون ،

هنرليدير !

قزيل قبيبا ، چادر وئر كيل ،

بواوغلانا ، کولگه سالسين ،
ارد مليدير !

چيگنی قوشلو ، جبه وئر كيل ،
قوى بواوغلان گيير او لسون ،
هنر ليدير !

آغ ميداندا ، بوجاباسىب ،
اونون آدى « بوجاج » او لسون .
آدينى من قويدوم ياشين ،
قاڭرى تىعالي ، ۋۇزۇۋئرسىن .

هنرلى نين پارلا ياندا ،
هنرىنин گونشى ،

حامى گوزلر ايشيقلا نماز ،
حامى أورگ ، شاداولماز !

چوخ کوراولموش ، گوزواردير كه ،
ايشيق گورسە قاماشار ،
چوخ ياراما ز ، بايقوش كيمى ،
آبادليقا قاييلماز !

بوغاج خانىن ، تخته چىخىپ ،
بىكلىگى دونون كىيمەسى ،
آناسىن . قىرخ ايكىدىن ،
حسادته قا بالىدى ،
- گرك بونو ، آناسينا ،
چوغوللا ياق ،

اولا بيلر كه ئولدوره .
 اوئولرسه ، ينه بيزيم ،
 عز تميز - حرمتميـز ،
 چو خالا جاق ! دـيه - او نـلار ،
 حـيمـلـشـدـيلـر .
 صونـراـايـكـىـ بـولـوكـ اوـلـوبـ ،
 بـيرـبـولـوكـ ،
 درـسـهـخـانـاـ يـاـنـاشـيـبـينـ ،
 سـويـلـهـدـيلـرـ :
 - بـيلـيرـسـنـمـىـ ئـلـرـ اوـلـموـشـ ؟
 يـارـامـاسـىـنـ سـنـوـنـ اوـغـلوـنـ ؟
 كـنـجـليـكـيـنـدنـ ، بـارـيـئـمـهـسـىـنـ !
 قـرـخـاـيـكـيـدـيـنـ ، كـوـتـورـوـبـىـنـ ،
 قـالـىـنـ اوـغـوزـ ئـئـلـلـرـىـنـهـ ،
 باـسـغـىـنـ آـنـهـپـىـشـ !

هارادا بير، گوزل گورسه ،
چكىب آلميش !
آغ ساقاللى، قوجالارين ،
آغزىن سويميش !
آغ بير چكلى قاريلارين ،
سودون، سويميش !
آيدىن آخان گورسولاردان ،
خبر كىچە .
قارشى ياتان آلا داغدان ،
آشىب كىچە .
خانلار خانى بايندىرىم ،
خبر چاتا .
درسه خانىن، او غلو بوجور ،
بدعت ايشلر گوروردىيە -

سویله يەلر . گز مگداسه ،
ئولمگىسنە ، ياخشى اولا .
بايندىرخان ، چاغىرىيەن ،
غىضب ائدە .

يىلهاوغول ، سنون اوچون ،
نه گر كدىر ؟
اولماقىندان ، او لاما ماغى ،
ياخشى راقدىر . ئولدورىنىم !

«كىتىرىنلىز ئولدورەلىم !»
ديه - درسە بويورار كن ،
قرخايىكىدىن صونايىگرمىسى ،
چىخاڭلدى .
- هى درسە خان ؟ سنون اوغلۇن .

يېشدن دوردو ،
كويكسي گوزل قابادغا ،
آواچىخدى .
منوارا يكىن ،
آووـ آولادى ، قوشـ قوشلادى !
آناسيلا مجلس قوروب ،
حىجىت ائدىب ، باده اىچدى .
آقاتىنا ، قىدا يلدى !
يارامايسىن ، سنون اوغلۇن !

قارشى ياتان آلا داغدان ،
خبر كىچە .
آيدىن آخان ، گورسولاردان ،
آشىب كىچە .

خانلارخانى باينديره ،
خبر چاتا .

«درسه خانىن اوغلو بوجور،
بدعت ايشلر، گورور» ديه .
سويلريه لر ،

چاغرىليپن ، باينديره خان ،
غضبينه ، نوش اولاسان .
ييله اوغول ، سنون اوچون
نه گر كدير ؟ ئولدورىنم !
ديه - اونلار ، سويلهدىلر .

- كىدىن توتوب كتير نيز ،
ئولدورەليم !
بوجور اوغول ، منيم اوچون ،
گر كمزدير ! دئدى - درسه .

— بىز او غلاني نئىجە توقاق ؟
او بىز لرى ، سايان دكىل .
سو زومىزە ، باخان دكىل .
دورا ياغا :

قرخايىكىدون ، بويونا آلل ،
او غلوو يدا گوتور وين ،
چىخ ، او ولاغا !
قوش او چور دوب ، آوو — آولايىب ،
او غلانىدا او خلايىن ،
كئرى قايىت !
او نوبوجور ، ئولدور مەسىن ،
باشقاجوره ، ئولدورولمىز !
دىھ — اونالار ، او يىدور دىلار !

سرین - سرین اسن زامان ،
سالخیم - سالخیم دان یئنلری .
قاقيلداشیب ، سهییر ندە ،
بوز ایر کلی ، توراغیبی .

اوزون ساققال - اوزون اتك
تات دام اوستە ، بانلادىقدا .
بدو آتلار يور قالايىب ،
 يولالار اوستە ، اوغرادىقدا .

کو کسو گوزل قاباداغا :
سحر - سحر ، گون د گىنده .
بو بوك اوغوز ائللريينين ،
قىز گلينى ، بەزەنندە ،

آلاصا باح آخماخ درسه،
 يشدن دوردو،
 قرخ نامردین، آنلاندیریب،
 «بوغاجیدا»، گوتورمك،
 آوا چىخدى.
 آوو - آولادى، قوش-قوشلادى.

قرخ نامردین بىرنئچەسى،
 «بوغاج» بىگە، ياخىنلاشدى.
 - آزان دئدى، «كىيىك قاوسىن»،
 كتىرىيەن ھەقنىش،
 ووروب سايسىن.
 آت اوينادىب، فلنچچالىب،
 اوخ آتماسىن، گوزوم گورسون،

فرحلنیم ۱۴ - سویله دیلر .

ایگید او غلان ، آین - شاین ،
سئوینچ ایله ، آت اوینادیر .
کییک قا وویر ، هارال قا وویر ،
آ تاسنین ، قارشیسیندا ،
او خلاین ، یئره سالیر .
اوزیانیندا :

- «قوی خان با بام ، آت سییردیب ،
قانچ چالیب ، او خ آتماما ،
فرحلنیم .»

هنہ با خیب ، کوونین ،
فخر ایله سین .»

دیه - یازیق ، دوشونیردی .

اول قرخ نامرد :

ـ هى در سه خان ؟ د گورور سنه مى
اوغلان نشجه ، كييك لرى ،
تئز يكدىيرير ،
هر طرف دن ، قا وور سنون ،
قا باغوندا ، يشم سالير ؟
اول ميا كه ، جير افالارا
اوخ آثار كن ، سنى وورا !
اوغلان سنى ئولدۇرمه دن ،
تئزاول او نو ئولدۇر ؟ دىيە -
او بىورد يلار !

كىيىك لرين ، دالىسىنچا ،
اوغلان قىزغىن آت چايدىيرىب ،

جا باسنين ، قنشريندن ،
ئوتۇن زامان ،
آخماخ درسه ، « قورقوقت دده »
اودوملاميش ، قاتى يايى ،
الله آلدى .

او زىكىنىن ، او سته قالخدى ،
يايى چىكدى ، ئوزاوغلو نون ،
كور گىنىن ، آراسىنى ،
شا نلا دى !

اوخ ، كماندان ، سىچىرادى ،
ايلدريم تك ، او چوب شا خدى ،
« بوجاج » خانىن ، كور گىندى ،
د گىب ياخدى !
آلجا قانى ، شورو الادى ،

بدوا تىن ، او زون بويونون ،
قو جاقلا يىب ، يئرەدو شدو .

اول نامىر دلر ، در سەخانى ،
او غلان ئىينىن ، نعشي اوسته ،
گئەتمەكەدە ، قويمادىلار !
آتىلار ينى ، دو نىدەرى بن ،
قا يېتىيدىلار .

ياز يق خاتىن :
— « او غلان ئىيغىن ، ايلك آ و ويدىر ،
كىرك اوغوز ، بىڭلىرىنى ،
طوبىلىالىم » دى يە — قال خىب ،
يۇمور لانىب ، اورۇ دور دو .

آت ئولدوردو – دوه كسدى ،
بوغور – آيغىر ، قوج ، قىردىرىدى .
قرخ اينجەقىز ، دورمىسىنده ،
درسهخانا ، قارشىواردى .

قيېقلارىن ، قايدىراراق ،
درسهخانا ، نظرسالدى .
صول – ساغىنما ، گوز گزدىرىدى .
اوغلانچىغىن ، كورنمدى .
قارا باغرى ، سارسلىپىن ،
يافاراولدو .
قاراخمار ، گوزلرىنه ،
قان ياش دولدو .

چاغرىپىن ، درسهخانى ،

سوی سویله‌دی ،

گورکخاتین ، نه سویله‌دی :

ـ «بری گل‌هی ا باشیم بختی ،

ا ئویم تختی !

خان با بامین کوییگی سی ،

قادین آنامین سئو گیسی ،

آقام - آنام و ئردىگى ،

کوز آچىين ، کوردىگىم ،

کونول و ئىرىپ ، سئودىگىم »

« قالخىيانى سن يئروندن ،

اوردو دور دون .

قارا ياللى ، بدۋآتون ،

بۇتون مىندۇن .

کو کسو گوزل، قاباداغا ،
آوا چىخدون .
ايکى واردون بير گليرسن .
ياوروم هانى ؟
بودوراندا، مين دىلگله ،
يئتىر دىكىم ، اوغول هانى ؟
چىخسین منىم ، گوزوم درسه ،
يامان سر بير .
كسىلسىن بواوغلان امن ،
سود دامارىم؛ يامان سىز لار .
سارى ايلان دىشلە مەدن ،
آغجا تىيم ، قالخىب شىشر .
يالقۇزاوغول ، گورونە بىر ،
باغرىم يافار .

«قوروچايلار ، اوزرинه ،

سوچى سالدىم .

قارا دونلو درويشلره ،

نذير وئردىم .

آج قارينلارى ، دويوردوم .

يالىنجىقلارى ، دونالىتىم .

تپه كىمى ، ات قالادىم ،

گولمش كىمى ، سودجالادىم

مېندىلگله ، بير اوغلانى ،

كوجله تاپدىم .

يا القوز اوغول ، خبرىنى ،

آمان درسه ، دە گلمنه ». .

«قارشى ياتان ، آلا داغدان .

اوچور تدونسا ، ده گل منه .

غلطان آخان ، داشغین سویا ،
آخیز دونسا ، ده گل منه .

آلادونلو ، آزغین دینلی ،
کافر لره ، آلدیر دونسا ،
ده گل منه .

«خان بابامن ، اوردوسینا ،

من وارایم .

آغیر لشگر ، پول ، خزینه ،
من آلایم .

آرغین دینلی ، کافر لره ،

اود وورایم !

یارالائیب ، قازلیق آتدان ،

دوشمه ینجه .

ایتی قلنچ ، شاهد اماریم ،

بیچمه ینجه ،

یاقوز اوغول ، یول لاریندان ،

دونمیه لیم !

یاقوز اوغول ، خبریمنی ،

ده گل منه !

قاراباشیم ، قربان اولسون ،

اریم سنه !

درسه بیرسوز ، سویله مه دن ،

کلیب کئچدی .

خاتینینین ، جوابندا ،
دینمزاولدو !
اول قرخ نامرد ، فارشی کلیب :
ـ « اوغلون ساغدیر ، آو ولاخدادیر ،
گون آراسی هاردا اولسا ،
کلیب چیخار .

بگ سرخوشدیر ، او نا گوره ،
جواب وئرمز » سویله دیلار !

خاتین بونا ، قاتلاشماییب ،
گری دوندو .
قرخ اینجه قیز ، يولداشلارین ،
آ تلاندیردی ،
بدو آتین ، سییر یده زک ،

اوغلول دىبن ، يولادوشدو .
قىشدا - يازدا ، قارى - بوزو ،
ارييمهين ، قاباداغا ،
آتىن سوردو .

آلچاقىلاردان ، او جالارا ،

چاپىب چىخدى .

بىر درەئىن ، او زىرىنده ،
قۇزغۇنلارى ، او چار كوردو .
بىدو آتىن ، او طرفه ،
قاھەچىلادى .

اوغلان آتدان ، يىخىلار كن ،
گوى - بوز آنلى ، خضرالالياس ،
باشى اوسته ، حاضراولوب ،

بركتلى اللريله ،
ياراسينى ، سيخياراق :
— «بويارادان . قورخماڭلان ،
سنه ئولوم ، يو خديراوندان .
داغچىچىگى - آناسودو ،
مرحمندر ، سنون اوغلان !»
ديه - دونوب ، غيباولموشدى .

حضر گئدير ، اوغلان ايکى ،
تازىسى ايلن ، قوملار اوسته ،
دوشوب قالير .
قارغا - قوزقون ، قان گورو بن ،
يارالىنى ، قومارلا يير .
«كىلبىچىك لر» ، مويىلدايىب ،
دوره سينه ، دولاثىرلار .

قوزغۇنلارى ، قووالىيپ ،
قونماقلىقا ، قويما ييرلار .

باشى لولى يازىق آنا ،
آل قانينا ، باتىب ياتان ،
بالاسىنин ، لشى اوسته ،
چاپار يېئندى .

اوغلانىنى . دويماز كوردو .
چاغىرى بين نەسوپلەدى :

- يوخۇآلماش قارا - خمار ،
كوزلرینى بىر آج آخى !

كوزلرینى ، كدر توتماش
بو آنا يما ، بىر باخ آخى !

تاڭرى وئرن ، شىرىن جانون ،
شىرىاندا يمىش ، ايندى آخى !

دېل-آغىزدان ، شىرىن جاندان ،
ايکى كلمه خبرمنه ،
قارا يازى ، قاراباشىم ،
قربان اولسون ، اوغول سنه .

قارشى ياتان ، اوجاداغلار ،
اوجالار كن ، آلچاق اولسون .

قازلىق داغدان ، آخان سولار ،
آخارا يىكن ، آخمازا اولسون .

بوداغا باردا، بیتن او تلار،
بیتن بیده، بیتمزاولسون.

قایالاردا، قاچان جیران،
قاچارا بیکن، قاچمازاولسون.

قضاسنی هاردان تو تدو،
اصلاندانمی، قافلاندانمی؟
بدنو نده، جانون و ارسا،
دیل آغیزدان، حبر منه.
قارا یازی -- قاراباشیم،
قربان او لسون، او غول سنه.
آناسینی دینله یه رک،
گوزل زینی، آچدی او غلان،

کورگىدىلى توئار - توئماز ،
نهسوپلشمىش ، آناسىلان :

- ايرلى گل ، مىنەسىندىن .
قانا - قانا ،
سودامدىكىم ، آغ بىرچىكلى ،
قادىن آنا !

فازلىق داغدان ، آخان سولار ،
كناھسىزدىر ، قارقا ماڭل !

بوداغلاردا ، بىتن او تىلار ،
كناھسىزدىر ، قارقا ماڭل !

قارشی یاتان ، او جادا غلار ،
کناھسیزدیر ، قارقا ماما گل !

جب لرده کی ، جیر انلاردا ،
کناھسیزدیر ، قارقا ماما گل !

اصلانلاردا ، قافلانلاردا ،
کناھسیزدیر ، قارقا ماما گل !

قارقاسان ، بابامی قارقا ،
بوایش منه ، بابامداندیر .
دیه - او غلان ینه دئدی :

- آنا ، ندقورخ ، نده آغلا ،

گوی - بوز آتلی خضرالالیاس ،
 باشیم اوسته ، گلدى منیم .
 او خ یاراما ، چکدی الین ،
 « بویارادان » سنه ئولوم ،
 یو خدر » - دئدی .
 - « داغ چیچگى - آناسودو ،
 درمانون دیر » - دئمیش سنون .

یارالى نین سوزلرینى ،
 دېنله دېكده ، قرخ گل بدن .
 سېھلشدى ، چیچك كىمى ،
 هر طرفه ، قرخى بىردىن .

سينه لرده ، چيرپنار كن ،
 آنالىغىن ، صاف ئورە گى ،

توبلا ديلار قوجاق - قوجاق ،

اتك - اتك ، داغ چيچكى .

آغ بير چكلى ، يازيق آنا ،

دوشون سيخدى .

بير سيخار كن ، سود گلمهدى .

ايکى سيخدى ، سود گلمهدى .

اوچ سيخاندا ، قان قاري شيق ،

سود فيشقيردى .

او سودايلن ، مرح ائديب ،

او غلانجيفين ، ياراسينى ،

با غلاديلار ، گوتور ديلر .

آت اوستونه ، هيندىپىين ،

اور دوسينا ، گتير ديلر .

حکیملره ، طبیب لره ،
 تاپیشیریب ، گوزله دیلر ،
 کیمسه ایله ، دانیشما بیب ،
 درسه خاندان ، گیزله دیلر .

آت ایاغى ، کولك او لور ،
 او زان دیلى ، يو گرك او لور .
 قرخ گون ، باشا ، چاتار - چاتماز ،
 او غلات بجىغىن ، يارالارى ،
 او زه گلدى ، ساپ - ساغ او لدو .
 ينهده آت ، مينه بىلدى ،
 يندقلنج ، چالا بىلدى .
 ينهدا او ، آودا - آولار ،
 قوشدا - قوشلار .

درسه خانین ، خبری يوخ ،
اوغلانچىغىن ، ئولموش بىلىر .

قرخ نامىردىلر ، بونودو يدو .

- نەزملى ؟

دىه - او نالار ، دىمىدىكلاشدى :

« اوغلانىنىن ساغاولدوغون ،

بىلراولسا ، « درسە » اگر ،

يقيين بولون ، ال گوتورمۇز ،

حامومىزى ، قرىب توڭر !

كركوقتى ، او توزمادان ،

أونوتوقاق .

آغ بورىمنوغا ، قاراقەزىيل ،

سجىم تاخاڭ !

آغاللرین، دالداچاتاق،
 ياداڭىلرە - كافىلە،
 قويوب قاچاخ!»
 دىيە - اونلار، درسەخانى،
 باسمارلايىب،
 آغاللرین، دالداچاتىپ،
 آغ اتىندىن قانچىخىنجا،
 دووشلە يىب،
 اوردوسينى، يغمالايىب،
 دوستاق ئەدىب.
 قانلى كافر ائللىرىنه،
 يوندىيلر!

درسەخانىن، بوايشىندىن.
 هىچ بىر كسىن، خبرى يوخ,

آنچاق قادین ، بونودو يور ،

اوغلانىنى ، چاغىرى بن ،

نهسوبلە يېر :

ـ اوغول - اوغول، جانىم اوغول،

گورودمىسن ، نلر اولدۇ ؟

سرت قايالار ، اوينامادان ،

يشر آيرىلدى !

ئئىلە ياغى ، سوخولمادان ،

باپان اوستە ، ياغى كىلدى !

اول قىخ نامىرد ، درسەخائى .

ياخالايىب ، آغ اللرىن ،

آرخاسىندا ، باغلادىلار ،

آغ بوبۇنوا ، قاراسجىم ،

كىچىر تدىلر !

بابان ، يابان ، اونلار آتلى ،

يو كور تدىلر !

كوتورو بن ، قانلى كافر ،

اثللرينه ، يونلى دىيلر !

ينه دئميش :

- دورا ياغا ، جانيم او غلان ،

قرخاي كييدون ، بوي بوا آل ،

كىئت با باوى ، قرخ نامerdin ،

اللى يندن ، قور تار كىلان ।

بابان سنه ، قىدى يسادا ،

سن باباوا ، قىما او غول !

اي كييدا او غلان ، آناسىنин ،

سو زلرىنى ، قبول ئىدى ،

قاراپولاد، قلينجينا ،
 قورشاپىبن ،
 آغقوتازلى ، قاتىياين ،
 الـآلدى ،
 بدوـآـتـىـن توـتـوـرـوـن ،
 بوـتوـنـعـيـنـدى ،
 قـرـخـايـگـيـدـىـنـ آـتـلـاـلـدـيـبـيرـىـبـ،
 باـباـ - دـىـبـىـنـ ،
 يـورـتـوبـ كـئـتـىـدـىـ .
❀❀❀

اولـقـرـخـنـامـرـدـ ، بـيرـچـمـنـدـ،
 اـئـدـىـبـ اوـتـرـاقـ ،
 آـلـشـراـبـىـنـ ، اـيـتـىـسـيـنـدـىـ ،
 اـيـچـنـزـامـانـ ،

ایکیدبوغاج یئتدى، آنجاق

قرخ ناھردار، او نو گوروب،
سویله دیلر:
ـ «دورون واریب، او غلانیدا،
ائىدك دوستاق،
هرا يكى سين كافر لره،
بىر آپاراق!»
درسه بونو اشىيده رك:
ـ آمان؛ قرخ يولداشيم، آمان!
الھى نين بىر لىگىنە،
يۇ خدىرىش بەھە، يۇ خدىرى كمان!
آچون منىم، المارىمى،
قوپۇزومى، منه و ئرون،

قایتاریم من ، بو گله نی
گرگ او لسا ، ئولدورونیز ،
گرگ او لسا ساخلا بینیز ،
صو فرامنی .

در سه خانین اللرینی ،
بو شالى تىپلار ،
كىتىرىدىلر قوبۇزۇنۇ .
او بىلمىرىدى ، بو گلەنین ،
او غلانجىغى ، او لدوغۇنۇ .
آستا - آستا ، قارشى كىلدى ،
آلدى كورك ، نەسىلەدە :

– بوينو او زون ، بدوانلار ،
گئدير سده ، هنيم گئدير .
بوايلخىدا ، سنونده گر ،
مبندىكۈن وار ، ده گل منه .
ساواش مادان – وورشمادان ،
قايتار اغيم ، دالى قايت !

آغ آييلدان ، سورو قويون ،
گئدير سده ، هنيم گئدير .
بو سوروده ، سنونده گر ،
شيشلىكۈن وار ، ده گل منه .
ساواش مادان – وورشمادان ،
قايتار اغيم ، دالى قايت !

قاطار – قاطار ، قزیلدوه ،
گئدیرسده ، منیم گئدیر .
سنونده گر ، بوقاطاردا ،
یو کلتونوار ، ده گل منه .
ساواشمدان – وورشمادان ،
قايتاراغیم ، دالی قاییب !

قزیلقبه ، چلدرلاریم ،
گئدیرسده ، منیم گئدیر .
آراسیندا ، سنونده گر ،
اوданواردیر ، ده گل منه .
ساواشمدان – وورشمادان ،
قايتاراغیم ، دالینقايت !

آلا گوزلو ، قىز گلىنلر .
كىدىرسەدە ، منم كىدىر .
ايچلىرىنده ، سنوندە گر ،
داشانونوار ، دە گلمنه .
ساواشمادان – وورشمادان ،
قايتاراغىم ، دالى قايمىت !

آغ ساققاللى ، قوجالاريم ،
كىدىرسە دە ، منم كىدىر .
ايچلىرىنده ، سنوندە گر ،
بابانوارسا ، دە گلمنه .
ساواشمادان – وورشمادان ،
قايتاراغىم ، دالى قايمىت !

منیم اوچون ، گلمیشنسه ،
اوغلانجیغیم ، ئولدورمیشم ،
ایگیت سنه ، يازىغى يوخ ،
دالى قاپیت !

ایگید اوغلان آناسینى ،
دېنلە بەرک ،
جاوايندا نەسویلە میش ،
باخاق گورك :

— بويۇوازۇن ، بدو آتالار ،
سۇندىرسە ،
قرخ نامىرە قويىماقىم يوخ !
ايچلىرىنده ، مىنىيگىم وار !

يغمالان ، سورو قويون ،

سنونديرسه ،

قرخ نامerde ، قويماغيم يوخ !

ايچلر ينده ، شيشليكىنوار !

قاطار - قاطار ، قزيلدوه ،

سنونديرسه ،

قرخ نامerde ، قيماغيم يوخ !

ايچلر ينده يوكلىتيموار !

قزيلقبه چادر اطاق ،

سنونديرسه ،

قرخ نامerde قييماغيم يوخ !

ايچلر ينده او دام واردىر !

آلا گوزلو، قىز- گلىنلر،

سنو ندىرسە ،

قرخ نامerde ، قويما غيم بوخ !

ايچلىرىنده، نشانلىم وار !

اسير كىشن ، آغ ساققا للار ،

سنو ندىرسە ،

قرخ نامerde ، وئرماغيم بوخ !

ايچلىرىنده، منىمده بير ،

عقلى شاشمىش ، با بام واردىر !

ديه - اوغلان ، قرخ يولداشا ،

دلبند وئردى ؟

قرخ كىچ ايكىت ، بدو آنا ،

قامچى ووردى .

اصلان بوجاج ، قلنچ چکدی ،
 ساواش ائندی ، قرخ نامردین ،
 کیمیسینین ، بوینون ووردی .
 کیمیسینی ، دوستاق دو تدو ،
 با باسینی خلاص ائدیب
 گئری دو ندو .
 درسه خاندا ، او غلانینین ،
 ساغ او لدوغون ، دو یوب بیلدی .

خانلارخانی ، خبر تا پیپ ،
 بوجاج خانا ، بگلیک وئردى ،
 کرسى وئردى .
 «قورقوت دده» بوی بویلا دی ،
 سوی - سویلدی .

اینجى كىمى ، داستان دوزدو ،
قوشما - قوشدو .

اونلارداخى ، بودنيا يە ،
كلىب كىشىچى .

كروان كىمى ، قوندو كوشدو
يئر كىزلىتدى ، اجل آلدى ،
قوجادنیا ، ينه قالدى .

كىدن - كىشىدى ، ياخجى - پىسدن ،
كلتلره ، بير آد قالدى .

كۈزۈم دوستلار ، غافل ئولۇم ،
كىلن زامان ، مردا يېكىدە ،
كېچىد وئرسىن !
ساغلىق كىمى ، دولتا او لماز ،

بودولتى ، حق آرتىرسىن !
او أويديكيم ، او جاتانافرى ،
دوست اولوبن ، مددوثرسىن !

يمن ائده ليم ،
يئرلى قارا ، داغلار ييز ،
ييخيلماسين !
كولگىسان . آغا جلا ريز ،
كسيلمه سىن !
دائم آخان ، آيدىن سولار ،
آزا الماسين - قورو مايسين !
أوجا اوچان ، طرلان لارين ،
قانادلارى ، قريلماسين !
آت چاپاندا ، آتىنيزىن ،

آیاقلارى ، بودرەمهسىن
چارپىشاندا ، قاراپولاد ،
قلنجىز ، كۈزىلمەسىن !
دورتۇشندە - چىكىشىندا
كىندىرىنىز ، اوغانماسىن !
آغپىرچىلى ، آنالارين ،
آخرىئىر ، بېشتاولسون !
آغساوقاللى ، بابالارين ، .
صون سرايىي ، جنتاولسون !
حق ياندىران ، چرا غىنىز ،
ايшиقلانسىن ، ياناردورسون !
كۈرۈم محتاج ، اولمىياسىز ،
نامىردىر ، دوستلارسىزى !

۳

قانلى قوجا اوغلو
قاسىرالى

قانلى قوجا اوغلو

قانتورالى

ازل گوندن ، قهرمانلىق ،

مردانهلىگ ، قوچاقلىق ،

وطنمىن - ائتلرىيمىن ،

آد - سانىلان ، يافاشى دير .

دوغروداندا ، هر انسان تلیق ،
فخری او لان ، سجیه لر ،
بوائلرین - او بالارین
اکیز . قای بیر ، قادر داشیدیر .

دمیردیر ناق ، اصلاح کیمی ،
باشی او جا - آنلی آچیق ،
عمر سورن ، ائللریمی ،
دونه - دونه ، آلقیشلاسام .

آیدین آخان ، سولارداندا ،
زلال او لان ، لکه بیلمز -
پارس گوتوره ز و جدا نینا .
تعریف یازسام ، بوی - بویلاسام .

حقليم من ، بوبوي دكيل ،
آين - گونون - اولدوزلارين
وارليقلارى ، حقدير اگر ،
بودايله ، حقيقىتى .

تاريخلارين ، قانا با تميش ،
وراخلارين ، ورخله باخ !
يوخ ! گورو كن ، بيركند اوچون ،
بلدچى لىيگ ، حماقتى !

« آتروپاتدان » ، « ختائى » دن ،
ياغى لارى - دشمالارى ،
بئزىكدىرن ، « بابك » كيمى ،
قهرماندان ، دانيشما ياق .

«واقف» لردن ، «فضولی» دن ،
«نظمی» تک ، معرفتنه ،
دیامیزا ، ایشيق سالان ،
میراساندان ، دانیشما ياق ،

داغدا - داشدا ، گونقاوورميش ،
سيمالاردا ، صافيلقلارين ،
يازشنبه مى ، پاريلتىلى ،
آيشللىسىن ، باخىب - گورك .

آچيق - آيدن ، ياراشيقلى ،
آلنلاردا ، ايکيدilikin ،
اگرىقلنج ، شعشهلى ،
پاريلتىسىن ، باخىب - گورك .

آنالارین ، لا يلاسينا ،
عاشيقارين - اوزانلارين ،
كونول آچان ؛ داستانيما -
نغمه سينه ، قولاغ آساق ،

جوره سازين ، پرده سينده ،
تصویر لە ئىن ، دويغولارا ،
كورولدايان ، دهلارين ،
كورسسينه ، قولاق آساق .

او بالاردا ، ديشى - اركك :
باشد اپاپاق ، او زده ئورپك ،
الده يايلىق ، او يناندىقى ،
او يونلارا ، بيرسائى سلاق .

دېلده، دېشده، از براولان،
مېل اولان، مېل اولان،
آنالارين - با بالارين،
سوزلرينى، دويوب قاناق،

آيدان آيدىن، گوندن دورو،
كدر ييلمز، بو گوز گو ده،
بوائللىرين، او بالارين،
نه او لدوغون، گورمگ او لار.

بو گورو شل، قوچا قايقىن،
اي كىيدلىكىن، انسانلىقىن،
ان واقعى، گوزو كمين،
يار اشىغىن، ياد اسالار.

باخ ! عصرلر ، آنا - قادین ،
بودنیادا . حقسیز - حقسیز ،
بیر قول کیمی - ماتاح کیمی ،
آل - وئر اولوب ، ساتیلمیشدير .

کیشی لرین ، اللریندە ،

دگرسیز بیر ، دستمال کیمی ،

ال - ال گزیب - لکه له نیب ،

بیر طرفه ؟ آتیلمیشدير .

اوچوانکن ، دلبرا يكىن ،

« قاشى يايدى - اوزو آميدى » ،

کپرىيگى اوخ » ، « وفاسى يوخ » ،

شاعر يازار ، جماليندان !

قوجا ایکن - دوشگون ایکن ،
 « ریحانه » دی ، « مرجانه » دی ،
 « عجزه » دی ، « محتاله » دی ،
 بیرآد یو خدیر ، کمالیندان !

بیر چرخ « عرفان » ، هز یانچی سی ،
 « حق عاشقی » ادعائی ،
 یالانچی لار ، قادرین عشقی
 « عرفانیما » اویماز دئهیش !

محبتین ، « گربو باشی -
 گرا او باشی . . * دیه - دیه ،
 مختشی « مراد » * * بیلوب ،
 ارگیک لره گونول و ئرمیش !

بی جلال الدین مولوی نین :
 « عشق را گران سرو گر آن سراست خود که ماراسوی آن شهر هبر است »
 شعرینه آشاره دین .

- « مراد » طریقت اصطلاح یتند « مرید » لرین ارادت
 بله دیگی واو ناچاتصالغا ، جان آن دیقی « کامان انسان » دلمکدیر .

كئچميشرى ، ورقله باخ .
همان زامان ، ايله اوواخ ،
بيزيم يئرده - بيزيم ائلده ،
قادىنليقا ، حرمت وارميش .

اودا حقلى ، بيرانسانميش ،
قادداش ايمايش ، ئوز ارىلە ،
كوله شرميش ، ووروشارميش ،
آت مينرميش ، اوخ آتارميش ،

« بويو اوذون ، بورلا خاتىن » .
« ساجى اوذون ، سلجان خاتىن » ،
« نگارخانىم » ، « عربىزىكى » ،
« حجرخانىم » ، « زىمنب پاشا » ،

اوزاقلارا ، نچون گئدالخ ،
ھمين بو گون ، يوردو موزدا ،
كلا غيبي سين ، يان با غلايان ،
مرد آفالار ، باشدان - باشا .

تارلا لاردا - زاوودلاردا ،
ھر هنرده - هرييار يشدا ،
ايшиقلى بير ، ما ياق كيمى ،
دنيالارا ، ايшиق مالير ،

قادىنلىقين ، آناليقين ،
يورقون گوزو - دو تغون باغرى ،
أونا با خبيب ، قور تولوش ،
 يول آختار ير - الهم آلىر

جانیم عاشيق . گوزوم عاشيق ،
چال قوبوزون ، آج داستانون ،
او سحرکار ، جومر دالون ،
پرده لرده ، خوش دولانسين .

اوزو قارا - باغرى قارا ،
جهالته ، جوموب باقاتان ،
قادينليقا ، بهتان آتان ،
شارلاتانلار ، بير او تانسين !

عاشيق چومچه سينى ، آليلر الينه ،
آلين قريشديرير ، قالدىريير قبيق .
قبيير كوزلرينى ، فارين گولوشلر ،
دريلير اوزونه ، لال بير سرخوشليق .

معنالى باخیشى ، نەلر آندىزىر ،
 او دويغۇن گولوشدن ، نەلر الەنېر ؟
 او زوندە خلقەبىن ، روح علوبىتى ،
 وقارى ، مەنلىكى ، فخرى ، گۇوه نېر !

ازىزدىن هەنى دە ، جوشدىر ان او دىر .
 او نودىنلەمەيشم ، و كىرىدىنلەمەيشام ،
 او وورغۇن گونلۇعىن ، اىلەك يابۇرۇسىدىر ،
 من اىلەك الەيەعىمەى ، او ندان آلمەيشام !

او جادو الارىن ، طلىسيمىيندن ،
 ئۆزۈنۈ قورتاران ، ھانسىدىر - كىيمدى ؟
 كۈنۈلچىرانىنین ، آووجىسىدىر او ،
 بىرمەد حىش فتنەدىر ، باخ گور كەايىندى ،

ئۈزۈدە غرقاولور ، ئۆز نىغىمەسىنلە .
طوفانلار قوپارىر ، هېرىپىر دەدىن .
آچىر خىالىنىن ، آغىيەلىكىنىنى ،
ينىدە سوپىلە يېر ، « قورقۇد د دە » دن .

خديم اوغوز ، ائللريندە ،
«قانلى قوجا» ، آدىنداير ،
آدلى - سانلى ، كىشى وارميش .
بو كورو كلو ، اختيارين ،
يئيشميش يير ، قوج اوغلۇوار ،
«قاتور آلى» ، چاغىرارلار .

قانلى قوجا ، بىر گون دئىير :
- دوسلار منىم ، آتام ئولىبو ،
يئرى يوردو ، منهقا لدى .

يارنىكى گون ، من ئولر كن ،
يئر - يوردومدا ، اوغلوم قالار ،
نەياخشى كى ، جانىم ساغكىن ،
اوغلانىمى ، ائولىندىرىم .

قاتور آلى ، با باسىنин ،
سوزلرىنى ، دىنلە يەرك :
- با بامنى ، ائولىندىرىمك ،
ايستە يېرسن ، منهلا يېق ،
قىزقە كىمى ، او لىدوغۇنۇ ،
بىلىرىسىنى ؟ دىه - اوغلان ،

آرتىرىمىرى :

من يشىمىدىن ، قالخاناتك ،
يئىردىن دورا .

عن قاراقوج ، بدوو آتا ،

مېنەنەتك ، آتىن مېنە .

قاڭلى كافر ، ائللىرىنە !

مەندىن قاباخ ، هجومائىدە ،

قلنج چالا ، باش كتىرە .

قاڭلى قوجا : - اوغول ؛ دئمڭى ،

سن عيال يوخ ، بيرپەلوان ،

ايستەيىرسن ، آرخاسىندا ،

يېئىب - ايچىپ ، دولاناسان ،

خوش اولاسان ؛ دىه - كولور .

- بلى بابا ، من ائىللىچى ،

ایسته ییرم !
 یو خسا می سن : ایسته ییردین ،
 واریب گئدیب ،
 بیرجی - جی بان ، قیز آلاسان ،
 نا کهاندان ، یخیلین ،
 یئرہ دوشسہ ، با غیر ساغنی ،
 دو گون دوشہ ؟ دیه - او غلان ،
 آجیقلانیر ،

- گوزوم او غول ، آجیقلانما .
 ایسته دیگون - دیله دیگون ،
 او دلبى ، تا پماق سندن ،
 قزیل تو کمک ، رزق و ئرمگ ،
 آلماق مندن . دیه - قوجا ،
 سینه گردی .

ارنلرین، گور کمليسى،
«قاتورآلى»، بىله گورجك،
آئىن ميندى.

قرخ اىكىدىن، آتلاندىرىدى.
ايج اوغوزو، كىرىپ كىزدى،
بىكىنچك، قىز تاپمادى
قايدىيەن، ائوه گىلى.

قوجا سوردو: - قىز تاپدىنى؟
قاتورآلى:

- يانسىن اوغوز ائللرىنى،
هر نە كىزدىم، منه يارار،
قىز تاپمادىم، بابا - دئدى.

قاتلى قوجا:
صاباح كىشىپ، اويلن گلمك.

اویلن گئدیب، آخشام اوستو،
کلمگ ایلن، قیز تاپیلماز.

سن ائوده قال، هالا یتیش،
من گئده زم، گزیشدرم،
سنون اوچون، قیز تاپارام.

دیه - قالخیب، سئوبینین،
گووه نیبن، سینه گردى.

آخس قفاللى، بیرقوجانى،
یولداش ائدیب،
ایچ اوغوزو، گئزیب چیخدى،
قیز تاپمادى،
دیش اوغوزو، گئزیب چیخدى،
قیز تاپمادى،

ترا بوزان ، ائللرینه ،
 گلیب چیخدی ،
 ترا بوزان ، تکورونون ،
 گورو کملی ، گوزل - گویچگ ،
 بیرقیزیوار ، بیرجوت یایی ،
 هم ساغینا ، هم سولوندا ،
 قوشما چکر ،
 آتدیقی اوخ ، يئرەدوشمز !
 بوقیز اوچون ، اوچ جنوار ،
 ساخلا میشلار ۱

حانسى ایكىت ، اوچ حیوانلار ،
 پنجه لشسە ، غالب گلسە ،
 حیوانلارین ، باشىن كىسىھ

قىز او نوندىر ، دىيە - تكىر ،
وعده وئرمىش ،
كيمسه ايسه ، مغلوب اولسا ،
باشىن كسر ، بورجدان آسار !

بىلەلىكىله ، او توز ايكى ،
كافر دينلى ، بىك او غلو نون ،
باشى برجدان ، آ سيلميشدى !

اوج حيوانىن ، بيرى بوغما ،
بىرى بوغرا ، بيرى ايسه ،
اسلان ايدى -
باشى برجدان ، آ سلانىلان ،
او توز ايكى ، بىك او غلو نون ،

ھېچ بىرىسى ، اسلام ايلن ،
نر دوه ئى ، كورمه مىشدى .
آنچاق او نلار ، بوجا كلين ،
بوينوزينا ، ايليشدرك
با سى لمىشدى .

قانلى قوجا ، باشلارا يلن ،
حيوا ئازلارى ، كودن زامان ،
باشىندا كى ، قارا يىتلر ،
اياغينا ، سوزوب كلدى .

— داها دوغرو ، چىخاڭ كىدك ،
او غلا نجىغا ، خبر وئرك .
هنرى وار ، گلىپ آلسىن ،

هنرى يوخ ، او بادا كى ،
قىزى آلىب ، راضى قالسين .

آت ايا غى ، كولك او لور .
اوزان ديلى ، يو كرك او لور ،
قانلى قوجا ،
داغلار آشدى ، چايilar كىچىدى ،
ئوزاڭلىنە كلىپ چىخدى .

او غلا نجىغا ، خېر كىئىپ ،
— «بابان گلدى» ، سويمەدىلر .
قاتور آلى ، قىخ اىكىدىن ،
آنلا ندىرىپ ، قارشى واردى .
آقاسىنىن ، الين ئوبدى ،
— جانىم بابا ، منه لايق ،
قىز تاپدو نمى ؟ دىه — سوردو .

— تاپدیم اوغول ، آنجاق ایشده .

هنر گرك ، دىدە — قوجا ،
جواب وئردى .

— آلتون — آخچا ، قفلە - قاطر ،
ایستر بابا ؟

— دئديم اوغول ، هنرايستر ،
هنر گرك .

— جانيم بابا ، گوزوم بابا ،
قارا ياللى ، قاضليق آتى ،
مېننم ايندى .

قانلى كافر ، ائللرينه ،
آتسالازام .

باش كىسىرم ، قان تو كەرم ،
آزغىن دىنلى ، كافرلره !

قان قوسدیردام !

آخچا - آلتون ، قول - قاراواش ،
گتیره رم .

هنریمی ، کوستره رم !

- جایم اوغول ، کوزوم اوغول ،
دئدیکلرون ، هنرد گیل ،
بوسوداده ، باشقاجوره ،
هنر گرک .

اوقيز اوچون ، اوچ جنوار ،
ساخلاميشلار .

اوچ حيواني ، كيمسه باسسا ،
قيزى اوナ ، وئرمەجكلر .
باسانماسا ، مغلوب اولسا ،

باشىن كسىب ، بوج اوستوندىن ،
آسلىارلار !

— كوزوم بابا ، منه كرك ،
بوسوزوسن ، دئمىيىدون .
كىتم كرك ، چونكى دئدون ،
كىشىز اولسام ، يارىنىكى كون ،
بوسوز منه ، قاخىنج اولار ،
توخونج اولار !
جاقيم بابا ؟ قادىن آنا ،
اسن قالون !

— كورور سىمى ، اوْز — اوْزومە ،
لە آيلەدىم ؟

اوغلانجىغى ، قورخودسازام ،
بلكە قورخوب ، كىئىمزاولا .

ديه - قوجا ، دوشونەرك ،

سوى سوپىلە مىش :

من كىئىن يئرلىرىن ، سلطانام اوغول ،
دولاماج - دولاماج ، جاداسى اولور .
اوزرىندە اوچان ، قوش قانادسالماز ،
كۈكلەرە قوشان ، قالاسى اولور ،

پاچىقىينا ، آتلى باتساچىخانماز ،
اورمانلارىن ، آلا يلان ، سو كىئىمز .
بوز اسلاملار ، سولارىندان ، آيچىمىز .
كوللارده ياشىل ، باش سوناسى اولور ،

گورو گلوسی ، کونول لری ، آلدادی ،
 نغمه لری ، داغی - داشی ، اوینادی .
 های دئمه دن ، باش گتیرر ، جلادی ،
 پاپاغی هندیل لی ، باباسی او لور .

جانیم او غول ، آنگلان بوسودانی ،
 بوزلانما گل ، آغ ساققاللی ، بابانی ،
 آغلار قویما ، میر قاریجیق آنانی ،
 مرد ایگیدین ای شده ، وفاسی او لور .

- جانیم بابا ، نندییر من سن منه ،
 بو ایشلر دن ، چکینن ایگید او لماز ،
 آپ ایگیمه ، قورخو و ئرمگ عیب ، او لور .
 مرد آتالار ، اولادینی قورخو تماز ،

قادر قويسا ، او دولا ماج يول لاري ،
 بير چاپيشدا ، يوروب ، يورتوب كىشىرم ،
 آزلى باقىب چىخماز ، بالچىقلارينا .
 هولام مدد ، وئرسە ، قوملاارتوكىرم ،

آلا يلان ، سو كمز ، اورمانلارينا ،
 چاخماق چالىپ ، ايلدرىم تىك شاخارام ،
 كوكله پهلو ، ووران قالالارينا ،
 وئران ائدىپ ، او د ووريپىن ياخارام ،

يا اسلامىن ، ديرنا غيندا ديدىللەم ،
 ياتاخىللام ، بويىنوزينا ، بوغانىن ،
 يادوه نىن ، كوكسو آلتىدا ازىللەم ،
 يائۇپەرم ، كوروكلىنىن بوخاغىن ،

يَا كَشْدَمْ هِيٌ - كَنْدَمْهِيمْ هِيٌ .
 يَا كَلْمْ هِيٌ - كَلْمَهِيمْ هِيٌ ،
 دَاهَا بِيرَدَه ، كُورُوشونجَه ،
 كُوزُومْ بَابَا ، قَادِينْ آنا ،
 اَسْنَ قَالُون ! .

كُودَدْ وَلَرْ كَى ، بُوتَكَلِيفَدَن ،
 كَثْرَى دُونَمَك ، قَوْجْ اوْغَلَا نِين ،
 فَامُوسِينا ، يِئِنِيلِمَزْدِير .
 اوْغُورُوْثَرِيب ، سُويْلَهْدِيلَر :
 - اوْغُورُلارُون ، آچِيق اوْلسُون ،
 اَسْنَ كَشْدِيب ، سَاغْ كَلَهْسَن ،
 اَسْلَان اوْغُول

فَاتَوْزَآلي !

آناسنین - آناسنین ،
الین ئوپدى .
قرخ ايگىدىن ، آتلاندىرىدى ،
يولادوشدو
يدى كىچه ، يدى كوندوز ،
 يول سوردىلر .
يورتوب كافر ، سرحدىنه ،
يئىشىدىلر .
جادرتىكىب ، اكلەندىلر .

قاتورآلى ،
يوڭرك آتىن ، اوينادىبن ،
عمودىنى ، آتىر - تو تور :
- هى ! قرخ اشيم ، قرخ يولداشيم !

یو گرمه کاولسام ، یاریشسام هی !
 گوجلو او لسام ، گولشسم هی !
 قادره ولام ، مددوژرسه ،
 او ج حیوانلا ، ووریشسام هی !
 گوز للارین ، سر کرده سی ،
 ساری دونالو ، قیزی آلیب ،
 آنام - آنام ، او باسینا ،
 قاییدسام هی !
 هی ! قرخ اشیم - قرخ بولداشیم ،
 قرخینیزا ، قربان او لسون ،
 منیم باشیم !

قان تو رآلی ، بوسوزده کن ،
 تکور شاهها ، خبر گشتدی .

— قازلی اوغوز ، ائللر بىندىن ،
«قانتور آلى» ، دىرىز بىر ،
اىكىدىوارمىش ، قىزدىلە يېب ،
گلپىر - دىھ ، سوپىلە دىلر .

شاه تکورون ، آتلىلارى ،
يىدى آغاچ ، قارشى گلدى .
— اىكىيدى ئۇرما ، نەيە گلدىن ؟
دە كىلىزە !
— وئىشىمكە ، آليشماغا ،
گلدىم - دىھ ، قانتور آلى ،
جواب وئىردى ،

عزت ائدىب ، حرمت ائدىب ،

آغچادرلار ، تىكدىرىدىلر ،
آلاخالى ، دوشەدىلر ،
آغچاقويون ، قىرىدىلار ،
يىدىايلىك ، آلسراابدان ،
ايچىرىدىلر .

گوتوروبن ، تکورشاھين ،
اوردوسينا ، گتىرىدىلر

☆☆☆

بوپوك ، سلام ميدافىندا ،
تکور ، تختىن اوزرىمندە ،
او تورميسىدى ،
اوج يوز كافر ، سلاحلانىب ،
آلاي قوروب ، خدمتىنده ،
دورميسىدىلار .

تکوقیزی ، بومیدانین ،
بیریانیدا ، اوجا بیر کوشک ،
تیکدیر میشدی .
باير املا ردا ، چیخیشلاردا ،
قرخ آینجه قیز ، دوره سینده ،
کوشکه چیخار ، تفرجه ،
مشغول اولاد .

ینده او ، بیر ائلچی نین ،
گلاد یگیندن ، خبر بولوب ،
قرخ قیزلارا ، آل گئیدیریب ،
اوزوايسه ، ساری گئییب ،
کوشکه گلمدی .

قاتور آلى ، گلیب چیخدی ،

قاراشاپقا ، شاه تکورا ،

سلام و ئىرىدى .

كافرتکور ، سلام آلدى ،

آلاخالى ، دوشەدىلر ،

يئرهاوتىدو .

— ايگىد ؟ بورا ، هاردان گىلىدىن ؟

ديه — تکور ، سوآل و ئىرىدى .

قانقور آلى ، يېزدىن دوردو ،

ادىيلن ، باشىن آچدى ،

آغ بىلەگىن ، سىيىغا لالادى .

— قارشى ياقان ، قارا داغون ،

آشماق ديه ، كلمىشىم من .

آخىنتىلى ، سولار و ندان ،

كئچمك ديه ، گلмиشمن .
اتكينه ، قولتوغونا ،
سيغينماغا ، گلмиشمن .
حق تانرينين ، بويوروغو ،
پيغمبرين ، دئديكيله ،
قيزآلماغا ، گلмиشمن .

ـ بوايىكىد ده ، هنر اولسا ،
سوزوم يوخدىر ؟ ديه ـ تكور ،
قبول ائتمى .

يساوللار ، قوج اوغلانى ،
سويدىرىدى .
او بير طاقه ،

آلتین آرقاج ، کتان بژین ،
گوده سینه ، ساریتدادی ،
میدان آچدی .

قاتور آلی ،
صاحب جمال ، صاحب کمال ،
کورستمه بیر ایگیدایدی .

اوغوز لارین ، دوردا ایگیدی ،
نقاپیلان ، دولا ناردي :

«قاتور آلی» ، بوز آیغیرلى -
«بیهرك خان» ، «قراتچکیر» ،
بیریسى ده ، اوئون اوغلۇ ،
خان «قىرقىزىقىق» ،

قاتور آلی ، نقاپىنى ،

گور تور د کن ، قیز با خیر دی .

آی جمال لی ، اسلام او زلو ،
مرد ای گییده ، گوزو دوشجک ،
دار اخلاقیه ، بوشا گشت دی ،
دابا غ او لمیش ، دانا کیمی ،
جو بجو سیندن ، سو تو کول دی .
با شیندا کی ، قرخ بولداشا ،
با خیب دئدی :

— تافری تعالی ، شاه با بامین ،
اور گینه ، رحم سالار ،
کبین کسیب ، بو او غلانا ،
و ئەمنی .
حیف دیر کی ، بوجور او غلان ،
حیوان لارین ، دیر ناغیندا ،
حلانک او لا !

سلجان خاتین ، بوسوزده کن ،
یدی دمیر ، زنجیر ایلن -
زنجیر لتمیش ، بوغا کلی ،
کتیر دیلر .

بوغا کلیب . دیزه چو کدی ،
میداندا کی ، مرمر داشا ،
بوینوز ووردی ، پنیر کیمی ،
دیدیب تو کدی .

حامی باخیب ، سویلشدیلر :
- عنقریبدی ، گه ایگیدی ،
آثار پیخار .

پاخیلسین اوغوز ائللری ،
قرخ ایگیدلن ، بیربک اوغلو ،

بېرقيز اوچۇن ، ئۇلەك نەدىر !
قوج اوغلانىن ، قىرخايىگىدى ،
بۇندۇبوب ، آغلاشدىلار .

قاتورآلى ، ساغاباخدى ،
سولاباخدى ، اىكىيەتلەرن ،
آغاڭارگوردو ، بېرھاى وئردى ،
ۋەسىلە دى :
— هى قىرخاشيم — قىرخ يولداشيم .
نەاولوب كە ، آغلابىرسىز ؟
قوپۇزىمى هنەوئرون ،
منى ئويون !

قاتورآلى ، قوپۇز چالىر ،

قرخ ایگیدی ، او نوئویور ،
 کورلک دوستلار ، نئجه نویور :
 - هی سلطانیم ، قاتور آآلی !
 قالخیبانی ، سن یشوندن ،
 دور مادر و نمی ؟
 قارا ياللى ، قاضلیق آتا ،
 مینمە دونمی ؟
 کوبیکسی کوزل ، قابا داغى ،
 آولایین ، يئنمه دونمی ؟
 او بادا کى ، اینك ساغان ،
 قارا اواشى ، کورمه دونمی ؟
 بوجا - بوجا ، دەدىيكلرى ،
 او اينكىن ، بزوواسى ،
 د كىلدىمى ؟

آپ ارنلر ، قریمیندان ،
 قیرارمی ؟
 قوچ ایگیدلر ، بیر بزودان .
 قورخامی ؟
 ساری دونلو ، سلجان خاتین .
 کوشدن باخار !
 کیمه باخسا ، باخشیلان ،
 اوادا باخار !

قانتور آلى ، ساری دونلو ،
 قیز عشقینه ، بیر ھودئى .
 - ھە کافر ، بوغانیزى ،
 براخینىز ، گلسین ! - دئىى ،

اسركللين ، زنجيرلىين ،

گوتوردىلر .

دلى بوجا ، بويونزلارين ،
آلماس او جلو ، جدا كيمى ،
شو شلهده رك ، نراوغلانين .
اوزرىنه ، هجوم ائتدى .
قاتور آلى ، آدى گوزل ،
محمدى ، چاغيرىبن ،
بىرىمۇرۇق ، قىزغىن گلەن ،
قاشقاسينا ، ايليشدىرىدى ،
اسرى بوجا ، دالى اوستە ،
يئەچۈركىدى ، قالخار - قالخماز ،
دور تەھىسىنى ، گلەدەسىنىھ ،
دا يىاراق ، زۇزۇن سالدى .
بوجا گلى ، باسا - باسا ،

گن میدانین ، او باشينا ،
کندیب چیخدی .

قزغین بوجا - ایگید او غلان ،
سیر چوخ زامان ، چالیشدیلار .
یاواش - یاواش ، دلی حیوان ،
یور قونلا دی ، قارا آغزی ،
کوپو گلن دی .

قاتور آلی : - « آلب ارنلر
بودنیانی ، ئاغیل ایلن ،
بیلمیشلر دیر ، ياخشیدیر که ،
حیوان جیغین ، قارشی سیندان ،
سچیر ایبب ، آرخاسیندان ،
سیر ایش ائدم ». دیه - دو یوب ،

آدى گوزل ، محمدە ،
تکبیردئیب ، سچرادى .
بوغا ، تووون ، ساخلامادان ،
باشى اوستە ، يئرەد گدى .
ایگىداوغلان ، دىلدىن دوشىمىش ،
حرىيفىنى ، قويروقلادى .
دولاندىرىپ ، يئرەچالدى .
بوغازلادى ، باشىن كسى .
درىسينى ، قازىبسويدى .
تکورشاها ، قارشىواردى .
— قىزى منه ، وئيرىرسى ؟
ديه — دوردو .

— مره قىزى ، اوغاۋئىپ ،

سوروں گئیسین ا

دیه - تکور ، حکم ائدر کن ،

قارداشینین ، اوغلودئی :

- حیوانلارین ، پادشاهی ،

بووز اسلامنديز ، اوونولادا ،

اویون وئرسین ، سونرا وئرك -

اسلانیدا ، گئيرديار .

اسلان گلیب ، قورولداندی -

میداندا کى ، بوتون آتلار ،

قان کىشنه دى .

فراوغلانيں ، ايگييدلرى ،

آغلاييین ، سويله ديلر :

- بوجا كلدن ، قورقاردىسا ،

بووز اسلامنдан ، قورقارارمى ؟

قانتورآلى ، ايگىدلرىن ،
 آغلار گوروب ،
 - مەرە دوستلار ، قوبۇزومى ،
 الـآـلـىـب ، ئـۇـيـونـمـىـ ،
 سـارـىـدـوـنـلـوـ ، قـىـزـعـشـقـىـنـدـهـ ،
 بـيرـاـسـلاـنـدانـ ، قـورـخـماـقـ اـولـعاـزـ !
 يـولـداـشـلـارـىـ ، اوـنـوـ ئـوـيـورـ ،
 گـورـكـدـوـسـتـلـارـ ، ئـئـجـهـئـوـيـورـ :

- هـىـسـلـطـانـىـمـ ، قـانـتـورـآـلىـ ،
 دـايـلـارـبـاسـانـ ، اـرـلـارـكـسـنـ ،
 قـارـاـپـوـلـادـ ، ئـوزـقـلـىـجـدـانـ ،
 فـايـيـتـمـاـيـانـ .
 آـپـاـرـنـلـرـ ، سـاـواـشـ گـوـنـوـ ،
 قـرـىـمـىـنـدـانـ ، فـايـيـدـارـمـىـ ؟

آغجا توزلو ، قاتى ياي دان ،
در سينمه ين ،
آغ للكلى ، ثوتگون او خدان ،
قايغىمايان ،
مردا يكىدىن ، اراده سين ،
بىر جنوار ، سار سيدارمى ؟

دميردىرناق ، قاپلانلارين ،
بوينون بوران ،
جنوارلار ، سر كردهسى
اسلان بوغان ،
آلا باشلى ، كوبىك اىتە ،
كوندو سىنى ، قاپدىرارى ؟

سارى دونلو ، سلجان خاتىن ،
كوشدن باخار !
كيمه باخسا عشق او دونا ،
صالىب ياخار !

قاتور آلى ، سارى دونلو ،
قيز عشقينه ، بير هودى .
— مره كافر ، اسلام يوى ،
براخ گلسين !
قارا پولاد ، ئوز قلنچىم ،
اليمنه يوخ ، قىوريشم ادان ،
ايکى بىچم .
اتكىنه ، سىغىن مىشام ،
جومردىرين ، مدد كارى ،
غنى قانرى ، مدد ! — دئدى .

بوز اسلاما ، های وئر ديلر .

سوزدو ، گلدي ،

قاتور آلى ، آدى گوزل .

محمده ، تكبير دئيب .

کوين گيني ، بيله گينه .

سار يتادى ، اسلام نجيجين ،

پنجه سيننه ، قارشى وئردى ،

چنه سيندن ، بير يوموروق ،

ايلىشدىردى .

يو موروغون ، ضربه سيندن ،

قوغان اسلام ، گيجللندي .

ايگيد او غلان ، م الحال تاپىب ،

بيلكيني ، چكىب او زدو .

گوتورو بن ، يئره چالدى .

اـلـانـجـيـغـيـنـ ، قـابـالـشـىـ ،
مـيـدانـ اـيـچـرـهـ ، دـوـشـوبـ قـلـدىـ .

قـانـتـورـآـلـىـ : - مـرـهـ تـكـورـ ،
قـيـزـىـ مـنـهـ ، وـئـرـ كـيـلـدـئـىـ !

- بـاوـغـلـانـىـ ، كـوزـومـ كـورـدوـ ،
كـوـنـلـومـ سـئـودـىـ !
كـرـگـدـورـسـونـ ، كـرـكـقاـلسـينـ !
قـيـزـىـ اوـناـ ، وـئـرـونـ كـشـدـسـينـ !
دـيـهـ تـكـورـ ، حـكـمـ اـئـدرـ كـنـ .
قـارـدـاشـيـنـىـنـ اوـغـلوـ - دـئـدـىـ .
- حـيـوانـلـادـىـنـ ، سـرـ كـرـدـهـىـ .
بـوـغـراـ فـرـديـرـ ، اوـنـوـنـلاـداـ .

اویون ائدسه ، قىزى وئررىگ .

چون عنایت ، حقدن ايدى ،
بىگ - پاشالار ، قوچ اوغلانا ،
حامى دوردو ،
تکور دئدى :
- نرين آغزىن ، يىدى يئردىن ،
باڭلا يىنىز !

حسود كافر ، باشلامادى !
دهنه لرىن ، يۈونلرىن ،
آچدى آتدى !
قا تورآلى ، سرخوش - سرخوش ،
بوغوراين ، ساغ - سواندان ،

قواتوغوندان ، فيرلارچىخار .

لاكنايىكى ، جنوارى ،

باسىب سالماق ، مردايگىدى ،

يورقونلاتمىش .

ايشده بيرآز ، ياوالاتمىش .

او توشكىن ، آلماق اوچون ،

دایانار كن ،

آلتى جlad ، يالىن قلنچ ،

باشى اوستە ، حاضر اولدو .

يولداشلارى ، بونو گوروب ،

سوى - سويىلەمەميش ،

گوركى دوستلار ، نەسويلەمەميش :

- قالخىبانى ، اوزىئرونلىن ،

او رو دور دون ،
قارا ياللى قاض ليق آتى ،
بوتون مين دون .

آلا كوز لو ، اي گي دل رون ،
آن لاذ دير دون ،
اي رى دوي مه ! قاباداغى .
دون آش دون .

آخينتى لى ، داشغين سو يو ،
دون گئچ دون .

قانلى كافر ، سرحد ينى ،
با سيب گئچ دون .

كافر لارى دن ، بو غاسينى ،
خورد - خاش ، ائتدون .

قوغان اسلام ، گلدى گىيندە ،

بئلين يو كدون .

قارانره ، پشيشنده ،

نه گنجيكتون ؟

قارشى ياقان ، بو داغلاردان .

خبر كشجه .

داشغين آخان ، بوسولارдан ،

ئوتوب كشجه .

بو يوك اوغوز ، ائللرينه ،

خبر چاتا :

قاتور آلى ، نه ايله ميش ،

سويله يه لر .

قارابوغما ، يو كورديكده ،

باشين كسميش .

قوغان اصلاح ، داشلاندىقدا ،

بئلين بو كميش ،
قارابوغرا گلديكىنده ، ديلدن دوشمىش

«سويله يه لر !»
بو يوك - كچيك ، بونودئىب ،
دايىشلار .

قارى - قوجا ، بونودئىب ،
دايىشلار .

آغ ساققالى ، قوجا بابان ،
بو كوك قالا .

آغ بيرچىكلى ، قارى آنان ،
باشاچالا .

قىخىيانى ، او زىئرون دن ،
دورمازاولسان .

آللى جlad ، باشون اوسته ،

قلنچ تو تار!

غافل جه دن، او گورو کلو،

با شون کسر!

آشاغي دان، يوخار يا،

با خماز مى سان؟

قىنىش ينه، آلا گوز لو،

كېلىك كىلدى، اي گىيد نهدن.

طرلا نىنى، آتماز مى سان؟

سارى دونلو، سلجان خاتىن!

قاش گوزايىلر،

اي گىيد نه دن، اشارتىن،

گور هزمى سن؟

سويلر: «دوه؛ دودا غيندان،

زبون او لار»،

ئىدىن بارىن ، دەدىيگىنى ؟
دويمازمى سان ؟

قاپتۇر آلى ، او رو دوردو ،
سارى دونلو ، قىز عشقىنىه ،
بىر ھودىدى !
— مەرە ؛ كافر بوبۇغۇرائىن ،
دودا غىندان ، تو تاراول سام ،
«قىز سوزا يىلە ، قارانرى ،
ز بون ائدى » - سو يىلە يەللىر .
يارىنگى كون ، بويوك اوغوز ،
اەللارىنىه ، خېرچاتا ،
بىر دوه نىن ، قارشىسىنىدا ،
قالميش ايدى ، قىز قور تاردى » -
سو يىلە يەللىر ! دىيە - دويموب :

— هره دوستلار ، قوپوزچالىب ،

ئويون منى !

او قدرتلى ، يارادانا ،

سيخينميشام !

يارىولوندا ، بيربوغرادان ،

قاچماق او لماز !

هايدى او نون ، باشينىدا ؟

كسم — دئدى .

قرخايىكىدى ، او نو ئويوب ،

سوى — سويمىش ،

گورك دوستلار ، نه سويمىش :

— قاف قايالار ، باشيندا ، يوواسالان ،

قادر — او او ، تافриيا ، ياخين او لان ،

آری گولدن ، شغیب اور دک آلان .
جمله قوشلار ، سلطانی چال قارا قوش ،
ساخساغانا ، او زونو شیغادارمی ؟

دوو گونونده ، بالک ائتمەین ، ياغيدان .
ها ئى وئر قىدە ، آلا يلارى داغيدان ،
قزىل قاندان ، داشغىن سئللر آخيدان ،
آپ ايگىتىلر ، جىلازىنلار ، ارنلر ،
بىر تولكويه او زونو دالادارمی ؟

سارى دونلو ، سلجاق خاتىن ،
كوشدن باخار !
كىمە باخسا ، باخىشىلان ،
او دايماخار !

قانتورآلی ، ساری دونلو ،
قیز عشقینه ، بیره و دئدی !
آدی گوزل ، محمدی ،
چا غیر بین ، دوه بیه بیر ،
دور تمه و وردی ، ضربه سیندن ،
فر، با غیر دی !

بیرده و وردی ، دوه داخی ،
ای اغ اوسته ، دور آنما بیب ،
شوملا میش بیر ، قالا کیمی ،
ی شهره گدی !

ای گید او غلان ، اسرک فری ،
بوغاز لادی ، گوده سیندن ،
ای کی زول گون ، چیخار بین ،
تکور شاهین ، قنسرینده ،

يئره ووردى .

– آتلی لارين ، تر كش باغى ،
اوزنگىسى ، قرييلارسا ،
تىكمىڭا ئچون ، كاراڭلر !
ديه – گولادو .

تكور دئدى :

– واللاه بونو ، گوزوم گوردو ،
كوناوم سئودى .
قرخ بير يئرده ، قزىل ، آلا ،
گردىك تىكدى ،
قىزى آلىب ، كل اوغلانين ،
گرد گىنه ، گتىردىلر .

اوزان گلىپ ، سوى – سوپىلەدى ،

شادلىق چالدى .

خوچاق ، اوغوز اىكىيدينىن ،

عمرى - گونو ، چىچك آچدى ،

اىل - گونونو ، ياداسالدى .

قلنجىنى ، چىخارىبىن ،

يئرە چالدى :

- قارا يېرىتك ، كرتىلەيم !

تۇرپاق كىمى ، سووردولايم !

قلنجىما ، دوغرانا ييم !

شىكانىما ، سانجىلايم !

اوغلوم - قىزىم ، دوغولماسىن !

دوغرلارسا ، اوң گونونە ،

يېيشىمە سىن !

قادىن آنا - بىك بايملا ،

گوروشمه دن ، بو گرد که ،
کیرر اولسام !

چادرلارین ، یاتیتیدیردى ،
دوملرین ، بوزلا تدیردى ،
قارا قوچون ، کیشنتد یردى ،
کوچون چاتدى ، يولادوشدو .

يدى كئىجه - يدى گوندوز ،
يول يوللادى ، يورتوب اوغوز ،
سرحدىنه ، گلليب چاتدى ،
چادرتىكىدى .
- هى قرخ اشيم - قرخ يولداشيم !
قرخينيزا ، قربان اولسون ،

منیم باشیم !

قادر تانری ، مدد وئردی ،

واریب کشیدیم . اوچ حیوانین ،

باشین کسیدیم .

صاری دونلو ، دلبرقیزی ،

آلیب گلدیم .

بک باباما ، خبر وئرون ،

قوچ اوغلونا ، قارشی گلسین !

ایگى سئو گى ، باخىب گوردو

قوندو قلادرى ، بوداغ - تپه .

دور نالارین ، صونالارین ،

کېلىك لارين ، اوچاغىدىر .

جىرانالارين ، آھولارين ،

کئییک لرین ؛ اویناگیدیر .
هر طرفی ، چای چمندی ،
سولار آخیر ، غلطان - غلطان .
شاقيلدايىب ، تو كولورو ،
شور شورالار ، قاباداغدان .

ياشيل تبريز ، خالچاسىندان ،
دوشنهمشدير ، سانكى هريان .
قدرتالي ، قاشلامىشدير ،
چىچىكلرى ، برلياندان .

ياشيل كوللار ، بيرقىز كىمى ،
الده تو توب ، آل پىالە.
يئل اسىكىچە ، كىزلى - كىزلى ،
پېچىلداشير ، داغدا لالە .

چادرقوروب ، اگلندىيلر ،
 يىب اپچىب ، دينجىلدىيار .
 او زاما نلا لار ، هر بير او غوز -
 اي كىدىنە ، هر نە قضا ،
 يشىشىرسە ، يو خلاماقدان ،
 يشىشىرىدى .
 قانتور آلى ، آل شرابىن ،
 نشئە سىندىن ، هور گولە يىب ،
 گوزلر يىنى ، يوخوا لدى ،
 او يوب قالدى !

- «منى گوروب ، سئون چو خدو ،
 او لميا كە ،
 نا كھاندان ، باسغىن ائدىب ،

ایگیدیمی ، ٹولدوروبن ،
 آغجا اوزلو ، من گلینی ،
 آنام - آنام ، سرایینا ،
 قایتارالار »

 دیه - سلجان ، دوشونهرك ،
 ایگیدینین ،
 آتین توتدو ، يهر لەدى ،
 اوزوايسه ، سلاحلاقدى ،
 سونگوسىنى ، الە آلدى ،
 بيرتە نىن ، اوستە چىخىب ،
 كشىك وئردى ،

مگر دوستلار ، كافرتکور ،
 پىشمان او لدو !

- بونه ایشدی ، اوچ جنوار ،
ئولدور مکله ، قىزجىغازى ،
آلىب گىتىدی ؟

آلتيجا يوز ، قارادونلو ،
گوى دميرلى ، كافر سئچدى ،
يولاسالدى .

قىز ، گدىكده ، گوزتلر كن ،
گوردو بىردى ، توز او جالدى .

بدوا آتين ، باشىن سالدى ،
اي گىيدىنин ، باشى اوستە ،
چاپار يېندى . اي گىيدىنى ،
آيىلدار گن ،
سوى - سو يىلەميش ، گورك خانم ،
فەسو يىلە ميش :

ـ آلاقیمه ، کوزلارینى ، بیرآچگیلان ،
جانىم ايدىگىد ، غافل - غافل ، نه ياتمىسان ؟
مردقولالارون ، قارقسىندان ، چاتىلمادان ،
آچ كوزووى ، غافل ايدىگىد ، نه ياتمىسان ؟

قاپادوشون ، او خلانيپىن ، سوكولىمەدن ،
آلجاقاونون ، يئراوزونە ، تو كولىمەدن .
آنچىجا آلنۇن ، قارا يئرە ، سورتولىمەدن .
آچ كوزووى ، غافل ايدىگىد ، نه ياتمىسان ؟

بوز بولودلار ، كېشىنەمەدن ، سىئل آتلاندى .
قاۋقاپالار ، او يىنامادان ، يئر آيىرىيلدى .
اولوبىگلر ، ئولىمەدىگىن ، ائلبوشاڭدى .
آچ كوزووى ، غافل ايدىگىد ، نه ياتمىسان ؟!

آييل ايگيد ، دشمان گلدى ، ياغى يشتدى .
قارجيشىپن ، اوغراشىپن ، گلىپ چاتدى ،
آسلامىپن ، اوزر بوه ، هجوم ائتدى ،
آج گوز يوى ، غافل ايگيد ، نه ياتمىسان ؟

كولك كيمى ، بوداغلارى ، آشدون گلدون .
طرلان كيمى ، هاوالاردان ، اوچدون گلدون .
ياتماق اوچون ، يئرمى بولدون ، يورتىمى بولدون ؟
آج گوز يوى ، غافل ايگيد ، نه ياتمىسان ؟

قاتور آلى ، سمير لندى ،
گوزون آچدى ، اورو دوردو ،
- نه سويلىرسن ، نه دىير سن ،
آى گودو گلوم ؟ دىه - سوردو .

ـ قوجايىكىدىم ، اوزرىوه ،
ياغى گلمىش 1
قاتورآلى ، گوزون آچدى ،
گورو گلوسون ؟ آت اوستوندە ،
سلاملا ئىميش ، الده سونگو ،
حاضر گوردو .

يئرى اوپدى - هى «آمنا و صدقنا» !

اولوقانرى ! در گاهوندا ،
دىلكلرىم ، حاصل اولدو ،
ديه - ايگىيد ، شىكىر قىلدى .

آرى سودان ، آبدىست آلدى ،
آغىجا آلنин ، يېرە قويدو ،
ايکىركەت ، ناھاز قىلدى .

آتىن مىندى ، آدى گوزل ،

حىمەدە ، تىكىيەردىدى ،
جلۇتو كەمە ، قارادۇنلۇ ،
كەفرلارە ، قارشىواردى .

سلجان خاتىن ، آت اويناتدى ،
ايڭىدىنلىنىن ، قاباق كېچدى ،
قانتور آلى :

- قوج كورۇ كلو ؟ ئۆزى قويوب ،
هارا بىلە ؟ دىيە - سوردو .

- بىڭايىكىدىم ، بش ساغ او لسا ،
بوركايىكىدە ، اسگىكىمى دىر ؟

كىلن كافر ، چوخ كافردىر ،
ساواشارىق ، دو كوشدرىك ،
ئولنىجىز ، او لسا، ئولاسون ،

دیرى قالان ، ائوه گلسىن !

دېھ - خاتىن آتىن سالدى ،

قلانچ چكىدى ، قرېم باسى ،

قاچانلارى ، ايزلاھىمى ،

آمان چكىپ ، يالوارانى ،

ئولدورمى .

ياغى قاچدى ، ايگىيد گلىن ،

ايله ساندى ، دشمن سىندى .

اوستو قانلى ، قلنچ قانلى ،

ائوه گلدى .

ايگىيدىنى ، كورماز اولدۇ .

قىز ايگىيدى ، آختارار كن ،

قىين آناسى - قىين آناسى ،

چىخا گلدى !

گورديلىر كه ، مىرىد گلىنин ،
اوستوقانلى ، اوغلان يوخدىير ،
خبر توتوب ، سوروشدولار ،
گورك نئچە ، سوروشدولار :

- ايگىيد قىزيم ، ايگىيد آنام ،
آلاداندا ، دوروب گلدىن ،
مەرد اوغلانى ، تو تىرىدونمى ؟
غافلجهدن ، او گورو كلو ،
مەرد باشىنى ، كسىدىرىدىنمى ؟
آن - دىيە ، بابا - دىيە ،
آغلادىن ، بوزلا تدونمى ؟
- تاك گلىرسن ، بىر بىكىم ،

گورو نمزدیر . با غریم یا نار ،
آغیز - دیلدن ، بیر قاچ کلمه ،
خبر هنده .

قارا باشیم ، قربان او لسوں ،
گلین سنہ .

قیز اونلارین ،
قیین آتاسی - قیین آناسی ،
او لدو غونو ، دو یوب بیلدی .

قامچی سیلن ، بیر تپه نی ،
نشان و ئې بې :

- اورا وارین ، هانگى يئرده ،

تو ز گودونیز ،
يوخسا ، قارقا - قوزغون گوردوز ،

او را دادیر . دیه — اوزو
آتین چاپدی ، او جالاردان ،
آچاقلارا ، نظر سالدى .
با خیب گوردو ، بیر درده ،
تو زانا قوار
گاه دریلیر ، گاه داغیلیر ،
چا پیب یشتدى ، ای گیدینین ،
بدو و آتین ، ئولمیش گوردو ،
اوزو نونسە ،
کوزو اوستو ، يار الانمیش ،
آخر قانین ، سیله — سیله ،
ئوزو «یابان» ، کافر آتلی ،
قلنج چالیر .
یاغیلارى ، تو کوب سالبر .

ایچی یاندی ، آجیقلاندی !
 «قارا قوشون» ، بیر بولوك قاز ،
 سیر اسینا ، دوشدوگو تک ،
 یاغیلارین ، بیر او جوندان ،
 قیرا - قیرا ، او باشینا ،
 کئدیب چی خدی !

قانتور آلى ، با خیب گوردو ،
 بیر کیمسه نه ، یاغیسینی ،
 قاباغینا ، قاتیب قا وور !
 بوایگیدین ، ساجان خاتین ،
 او لدوغونو ، دویانمادى .
 چاغیر بین ، نه سویله دی :
 - قالخیبا نی ، او زیئریندن ،

دوران ايگييد ، نه ايگييد سن ؟
 غافل — غافل ، باشلار كسن ،
 دستورسيزجا ، ياغى باسان ،
 سوپله ايگييد ، نه ايگييد سن ؟
 دستورسيزجا ، ياغى باسماق ،
 بيزيم ائلده ، عايىب او لور ،
 سوپله ايگييد ، نه ايگييد سن ؟
 ينه دئميش :
 — مره ايگييد ، طرلان او لوپ ،
 هاوالارا ، اوچاساندا !
 غواص او لوپ ، عمانالاردان ،
 در يالارдан ، كىچى سندە !
 ساقىلا لا يىب ، بوغاز يوى ،
 بىچر او للام !

آل جاقانون ، يئر او زونه ،

تو كراوللام !

هره ، قادا تو تميش ايگييد ،

نه ايگييد سن ؟ !

قايميدىين ، دون گل برى ،

ايگييد ! — دئدى .

سلجان خاتىن ، دىنلە يەرك ،

مردايگىدى ،

گورك دوستلار ، جو اپىندا ،

ـ نەلر ، دئدى ؟

ـ هي ايگييديم ، بگ ايگييديم !

ـ قلتىباندا ، قزىل دوه ،

ـ كوششىكىندن ، دونرەمى گور ؟

قاراقوچلو ، قاضليق آنلار ،
 قولانىندان ، دونر مى گور ؟
 آغ آيلدا ، آغجاقويون ،
 قوزوسىنى ، باسار مى گور !
 آلپارنلر - مردايگىدلر ،
 سئو گىسىنه ، قىبارمى گور ؟
 قوچايگىدىم - بىكايگىدىم ،
 بوياغىنин ، بيراياغى ،
 سنون اولسا ، بيراياغى ،
 هنيمكىدىر .

قاتور آلى ،
 ياغىباسان ، دشمان كسن
 بوايگىدىن ،

گورو کلوسی ، او لدو غونو ،
 دو یوب بیلدی .
 بیر یاندا ندا ، ئوزو گیردی .
 بیر جوت اسلام ،
 قلنج چالدى ، كافر قيردى .
 ياغى قاچدى ، دشمان سيندى .

سلجان خاتىن ،
 آتى ئولموش ايگىدى ينى ،
 آت آردىينا ، مىندىرە رك ،
 يولادوشدو .
 - «قاتور آلى» ، ئوز - ئوزونه ،
 دوشونه رك ، فكرە دالدى :
 - « قالخىبىانى ، سلجان خاتىن ،

دوردوغوندا .

قارا ياللى ، قاضليق آتىن ،
هيندىكىنده ،
ار تر كىنده ، بىگ با بامىن ،
او باسىنا ، كىرىدىكىنده ،
بىزيم ائلين ، آلا گوزلو ،
قىز گلىنى ، بونو گوروب ،
بىلدىكىنده ،
هر دايگىدلر ، ئويوننده ،
حجب سندە ، ئويونرسن ؟
زبون اولدون ، فانتور آلى !
سوپلە يەرسن ، گورۇ كلومون ،
آت آردىندا ، كلىپ چىخدىم ؟
زبون اولدون ، فانتور آلى !

کونلوم گئتدی ، او زوم دوندو ،
ئولدورىيم ، بونودئدى !

سلچان خاتىن ، ايگىدىنىن ،
فىكىرىن دوبوب ، سوى - سوپىلەميش ،
گورك دوستلار ، نەسوپىلەميش :

- قوج ايگىدىيم ! بىگ ايگىدىيم !

بوزلا ماقلالا ، دىشىدوه ، نراولماز !
او يۇنەكلە ، عورت دوبوب ، اراولماز !
ئۇيۇنرەسە ، ار ئۇيۇنسۇن اسلامىدى !
ئۇيۇنەكلەيلەك ، عورتلاره بېتاندى !

دۇواق آلتىدان ، قاشايىلەيىب سئوپىشدىم .
دادلى - دادلى ، داماخ وئرىپ سوروشىم :

بیریا سدیدقا ، باش قویوبن ، امیشدیم .
قوچ ایگیدیم ، نه تئز او زون دولاندی ؟ !

داغ باشینا ، آری یاغان قارام من !
دوست با غیندا ، بیریتیشمیش بارام من !
قادربیلیر ، ایگید ، سنه یارام من !
بگ ایگیدیم ، نه دن کونلون بولاندی ؟ !

«قاوات» او غلو – «قوات!» نه دن ،
تئز وورولدون ، تئزاوساندون ؟
بیرهونسم ، یارام سنه ،
قوچ ایگیدیم ، قیمامنه !

– یوخ ! البتہ ، ٹولدورییم ،
دیسب دوردو ، قانتورآلی !

سلجلن خاتین ، آلیبدئدی :

– مره «قاووات ، اوغلوقاووات» !

من آشاغى ، قولپدان تو تدوم ،

سن يوخارى ، قولپا واردون !

قاووات اوغلۇ ! گل ووروشاق !

او خيالانمى ، قلنجلانمى ،

ووروشيرسان ؟

آتىن چاپدى ، بير تېھنىن ،

او سته چىخدى .

ساداغىندان ، دوخسان او خون ،

يئە تو كدو !

تكجه ايکى ، او خ ساخладى .

پىكانلارىن ، فازىب آتدى .

دميرلى او خ ، آتماقلىقا ،

قىيىما يىيىن ، آت اوخووى ،
ايگىب اـ دئدى !

قاـ ئـ تـ وـ رـ آـ لـىـ :ـ قـاـ دـيـنـلـارـىـنـ ،
يوـ لوـ باـ شـ دـيرـ ؟ـ سـنـ آـتـ !ـ دـئـدىـ

سلـجـانـ خـاتـىـنـ ، اوـ خـلـادـىـنـىـنـ .
بـيرـينـ آـتـىـ .

ضـرـبـهـ سـيـنـدـنـ هـرـدـاـيـكـيمـدـىـنـ ،
باـشـينـدـاـكـىـ قـارـاـيـتـلـارـ ،

اـيـاغـيـنـاـ ، وـارـىـبـ يـئـنـدـىـ !
صـونـرـاـقـاـچـىـبـ ، گـورـدوـ گـلاـوـسـىـنـ ،
قوـجاـفـلاـدـىـ !

بارـيـشـدـىـلـارـ ، سـورـوـشـدـىـلـارـ !

قاپتور آلی ، سوی سویله میش ،
کورک دوستلار ، نه سویله میش :
آری یقدان ، يالاپ - يالاپ ،
يالاپلانان ، اینجه دونلوم !

ینی باغمیش ، قار اوزونه ،
قان داملا میش ، آل يانا قلیم !

قلم چیلر ، قلم چالیب ،
رسم اندیکی ، قراقاشلیم !

قوشا بادام ، سیغینمايان ،
پسته دوداق ، دار آغیز لیم !

ياراشیقلی ، دال گردنه ،
قرخ تو تاما ، او زون ساچلیم !

بو سوز لر له - بو ايشلر له ،
آی قیز سنی ، سینار دیم من ،

باخ گورسن تك ، گورو گلومى ،
ئولدىرمىگە ، قىياردىم من ؟

ايگىدىنин ، جوايندا ،
آلىپ خاتىن ، نهسويلەدى !
— قالخىبىنى ، ئوزىشىمىدىن ،
دورار ايدم .

قارا ياللى ، قاضلىق آتىم ،

ھينر ايديم .
شاه بابامىن ، او باسىندان ،
چىخارايدم .

جىرانلارى — كىيىك لرى ،

قووارايديم ،
دارتىشسايديم ، بىر او خىلان ،

نيلز ايديم ؟

دەمير سىز جە ، بېر او خىلان ،
ايگىيدىنى ، سىناردىم من !
باخ گورسنى ، ئولدورمگە ،
شاھ ايگىيدىم ، قىياردىم من ؟

اي راغىندان ، كوسو توب ،
يا خىنىندان ، گولوشدولر !
كىزلى - گىزلى ، ياخا توب ،
آيدىن - آشكار ، اي يىشدىلر !
دادلى - دادلى ، داماخ وئرىپ ،
دوزلو - دوزلو ، امىشدىلر !
قارا ياللى ، آغ - بوز آتى ،
قامچىلە يېپ ، يو گورو شدىلر ،

او ز چئویریب ، بگ با بانین ،
او با سينا ، اير يشديلر .

☆☆☆

قانلى قوجا ، او غلين گوردو ،
شکر قلیدى .

گلينى ايله - او غلو ايله ،
پوردا گلدى .

گل - چيچكلى ، گوي چمندە ،
جادر قوردو .

آت ئولدوردو ، دوه كسدى ،
بوغور - آينغير ، قوج قيردىرىدى ،
اسلان قىزلا ، قوجايىكىدىن ،
طوبىن توتىدو .

بوتون او غوز ، بىكلرىنى ،

آغىرلادى .

آلتونلىجا ، گونلىكىنى ،

اوجاتيمىكدى .

اسلانقىزلا ، مرداوغلانا ،

كردك أتدى .

اونلارداها ، مرادينا ،

مقدودينا ، چاتاراولدو .

«ددم قورقود» . شادلىقچالدى .

سوى - سوپىلەدى ، بوى - بوبىلادى .

.....

ايىدىھانى ، دئدىيگىيم بىڭارنلار ؟

هاراڭئەترى ، دنيامۇنیم دېپىنلر ؟

سون

لغتىر

رنگلى چادر	آلاسيوان
پول واحدى	آخجا
دالىجا	آردنجا
آغل	آغ آبيل
قرمزى - حيله	آل
قزىل - طلا	آلتون
فرىب	آلدانيش
اركك وجوان آت	آيغير
شخصىت	اردم
بويموك كىشى لر	ارنلر
سرمست	اسرهك
سلامت	اسن

مشه	اورمان
عاشق - سازچالان	اوزان
رمآنگ	أور كمك
ملول اولماق	اوسانماق
كمك(خراميدن)	اوغراماق
كون اور تا	اويلن
دد	اينز
اور تو	ثورپك
قا باق	ئون
ثنا - تعريف	ئوييمك
پياده	يايان
رنگك رو	بنز
کمين	بوسقو
ار کلک دوه	بوغور
او کوز	بوغا
باشاتوپلاماق	بويا آلماق

یئرلى آدام (کوچرى لىرىن نەقطە مقابلى)	نات
امير	تکور
بىر جور قوش	توراغىيى
طرلان	توقان يا توخان
صخره ، سىلېيدىرىيم داغ	جب
او جابولو - شجاع	جيلاز - جيلازىن
اگرى - (لوح)	چونكە
نا گەھانى گلمك	چىخا گلمك
تىڭرات دىناسى	خوليا
رسم - عادت	دب
كىشىيەندىرىماق	دونالدماق
دوشۇنماك	دويماق
تىرىزلى تاپماق	سارسىلماق
قوش او خوماسى	سەيىرمەك
قاراجى - رقاشه	سوزمانى

بولوت قره چورلو (۱۳۰۱ - ۱۳۵۸) فروردین آیینن
ایگیرمی ایکی سینده قلبی سکته اثربینه دایاندی . بو
اولوم بوتون آذر بایجان خلقنه کدرلی بیر ضایعه
سایلیر . بو مناسبتله شمس انتشاراتی چالیشیر سازمین
سۆزۈنۈن باشقا جىلدلىرىنده بو تزلىقىدا حاضرلا يېب
و محترم قارئلرین حضورىنە تىقىدمى اتىسىن .

۱۳/۵ تومان

انتشارات مسی - تبریز